

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

к.е.н., ст. викладач

_____Олексіч Ж.А.

(підпис)

«__» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійної програми
«Облік і оподаткування»

на тему: «Організація й методика обліку та аудиту виробничих запасів»

Здобувачки групи ОП.мз-21с Козаченкової Ольги Михайлівни

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають
посилання на відповідне джерело.

(підпис)

Ольга КОЗАЧЕНКОВА

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Керівник

ст. викладач, к.е.н., доцент Олег СКОРБА

(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Суми-2023

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Центр заочного, дистанційного та вечірнього навчання
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
к.е.н., ст. викладач
_____Олексіч Ж.А.
(підпис)

«__» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

(спеціальність 071 «Облік і оподаткування»)

Здобувачу освіти 2 курсу групи ОП.мз-21

Козаченковій Ольги Михайлівні

1. Тема роботи: «Організація й методика обліку та аудиту виробничих запасів» затверджена наказом по університету від «01» грудня 2023 року №1386-VI
2. Термін подання студентом закінченої роботи «12» грудня 2023 року
3. Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні питань щодо теоретичних та методичних аспектів обліку та аудиту виробничих запасів, встановлення проблемних питань та розробка напрямів їх вдосконалення.
4. Об'єктом дослідження є процес організації й методики обліку та аудиту виробничих запасів.
5. Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, методичних та практичних засад організації й методики обліку та аудиту виробничих запасів.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, матеріалах фахових видань та науково-практичних конференцій, нормативно-правових документах з регулювання

обліку та аудиту виробничих запасів, бухгалтерській документації підприємства.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети:

Розділ 1 «Теоретичні основи організації й методики обліку та аудиту виробничих запасів» – 17 жовтня 2023 року

У розділі 1 розкрити сутність, значення, класифікацію, визнання та оцінку, методику проведення аудиту виробничих запасів.

Розділ 2 «Організація й методика обліку та аудиту виробничих запасів на підприємстві філія «Конотопський РЕМ» АТ «СУМИОБЛЕНЕРГО» – 15 листопада 2023 року

У розділі 2 провести організаційно-економічну характеристику підприємства; дослідити організацію аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів на підприємстві; вивчити організацію аудиту виробничих запасів на підприємстві.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення організації й методики обліку та аудиту виробничих запасів на підприємстві філія «Конотопський РЕМ» АТ «СУМИОБЛЕНЕРГО» – 30 листопада 2023 р.

У розділі 3 розглянути шляхи вдосконалення організації обліку та аудиту виробничих запасів.

8. Консультації з роботи.

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання: «25» вересня 2023 року

Керівник кваліфікаційної роботи:

к.е.н., доцент, ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання, посада,)

(підпис)

Олег СКОРБА
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Завдання до виконання одержала

(підпис)

Ольга КОЗАЧЕНКОВА
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Дослідження, проведене в рамках магістерської кваліфікаційної роботи, сприяє оптимізації процесів обліку та аудиту виробничих запасів, забезпечуючи підвищену точність та ефективність у фінансовому управлінні Акціонерного Товариства «СУМІОБЛЕНЕРГО». Виконані в рамках роботи аналізи та розроблені рекомендації спрямовані на підвищення прозорості та надійності фінансової звітності, що є надзвичайно важливим для стабільного розвитку і успішної діяльності підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних, методичних та практичних питань щодо обліку та аудиту виробничих запасів.

Предметом дослідження є теоретичні основи та особливості організації обліку та аудиту виробничих запасів.

Об'єктом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів філії «Конотопський РЕМ» АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО».

Дослідження у кваліфікаційній роботі спирається на методах: індуктивний та дедуктивний, наукова абстракція, комплексний аналіз та синтез, статистичних порівнянь, вибіркове дослідження та класифікація.

Інформаційна база дослідження охоплює широкий спектр нормативно-правових актів, П(С)БО, Податковий кодекс України, Закони України, твори відомих українських науковців, таких як Кисилевич Т.І., Коваль І.І., Мадрус Н.Ю., Кулаковської Л.П., В. П. Пантелеєвої В.П., дані Державного комітету статистики України, фінансово-статистичній та податковій звітності АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО», бухгалтерську документацію підприємства.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 72 сторінках, зокрема список використаних джерел із 77 найменувань, розміщений на 9 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 4 рисунків, 13 додатків, розміщених на 18 сторінках.

Ключові слова: запаси, виробничі запаси, облік, аудит, класифікація, оцінка, визнання виробничих запасів.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ Й МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	8
1.1 Сутність, значення та класифікація запасів як об'єктів обліку та аудиту.....	8
1.2 Виробничі запаси в обліку, їх визначення та оцінка.....	13
1.3 Методика аудиту виробничих запасів на підприємстві.....	21
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ Й МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФІЛІЯ «КОНОТОПСЬКИЙ РЕМ» АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО»	29
2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства	29
2.2 Організація аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів	36
2.3 Організація аудиту виробничих запасів на підприємстві.....	43
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ Й МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФІЛІЯ «КОНОТОПСЬКИЙ РЕМ» АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО».....	50
3.1 Шляхи вдосконалення організації обліку виробничих запасів на підприємстві	50
3.2 Шляхи вдосконалення аудиту виробничих запасів на підприємстві	54
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

В умовах розвитку ринкової економіки, підприємства, незалежно від їх форми власності та сфери діяльності, активно використовують виробничі запаси. Ці запаси відіграють ключову роль у структурі активів будь-якої компанії. Ефективне управління матеріальними ресурсами, особливо виробничими запасами, є необхідністю. Це включає в себе якісну систему обліку та аудиту, адже виробничі запаси мають значне місце у визначенні собівартості продукції та послуг, впливаючи на загальну структуру витрат та майновий стан підприємства.

Управління виробничими процесами в будь-якій компанії, а також контроль за збереженням матеріальних цінностей, вимагає ретельного обліку виробничих запасів. На промислових підприємствах такий облік повинен бути організований з урахуванням всіх нюансів, забезпечуючи повну інформованість про наявність та рух запасів.

Роботи М. О. Виноградової, З. О. Душко, Л. І. Жідеєвої, А. Х. Загороднього, Л. П. Кулаковської, В. П. Пантелєєва, К. О. Утенкової, Л. Н. Шкірі та інших вчених висвітлюють аудит виробничих запасів. Однак, з урахуванням трансформацій у фінансовій звітності за МСФЗ і постійних змін в законодавстві, продовжує залишатися актуальним питання глибшого вивчення методології аудиту та точності бухгалтерського обліку запасів.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних, методичних та практичних питань щодо обліку та аудиту виробничих запасів.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати ряд завдань:

- охарактеризувати суть, роль та категоризацію запасів в контексті їх обліку та аудиту;
- проаналізувати особливості обліку виробничих запасів, їх ідентифікацію та оцінювання;
- описати методику аудиту виробничих запасів на підприємстві;

- детально розглянути процедуру документування операцій з запасами на підприємстві;
- вивчити організацію аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів;
- дослідити організацію аудиту виробничих запасів на підприємстві;
- виявити проблемні аспекти та розробити напрями поліпшення організації обліку та аудиту виробничих запасів.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є процес організації та методики бухгалтерського обліку та аудиту виробничих запасів філії «Конотопський РЕМ» АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО».

Предметом дослідження є теоретичні основи та особливості організації обліку та аудиту виробничих запасів.

Дослідження у кваліфікаційній роботі спирається на методологічні засади, що базуються на діалектичній методиці дослідження актуального стану процесів обліку, аналітики та нагляду за виробничими запасами. У дослідженні активно використовувались різноманітні методи, зокрема наукова абстракція, індуктивний та дедуктивний підходи, комплексний аналіз та синтез, методи статистичних порівнянь, вибіркове дослідження та класифікація.

Інформаційна база дослідження охоплює широкий спектр документації: від законодавчих і нормативних актів України до трудів відомих українських та іноземних науковців. Важливе місце в дослідженні займають дані Державного комітету статистики України, а також різноманітні періодичні та довідкові видання, що стосуються нормативно-правових актів країни. Особлива увага приділяється фінансово-статистичній та податковій звітності підприємства у контексті обліку, контролю та аудиту запасів, що використовуються для надання послуг та провадження діяльності Акціонерного Товариства «СУМІОБЛЕНЕРГО».

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ Й МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1. Сутність, значення та класифікація запасів як об'єктів обліку та аудиту

Здійснення ефективної господарської діяльності на підприємствах, незалежно від форм власності та специфіки галузі, неможливе без використання виробничих запасів. Ці активи мають вирішальне значення, займаючи ключове місце у структурі майнових активів підприємства і відіграючи домінуючу роль у витратних процесах різноманітних секторів економіки. Виробничі запаси, які входять до складу матеріальних ресурсів, формують основу національних господарських ресурсів [22].

Важливим аспектом для успішної бізнес-діяльності є наявність достатньої кількості запасів у розпорядженні організації. Ефективне управління цими оборотними активами, контроль за їхнім обігом та правильний бухгалтерський облік відкривають шлях до фінансового успіху, який є метою більшості компаній. Розуміння економічної сутності категорії «запаси» та її компонентів є невід'ємною частиною цього процесу.

Глибоке знання теми «Запаси» і їхнього групування базується на положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, законодавчо врегульованих на національному та міжнародному рівнях (зокрема, П(С)БО та М(С)БО), а також на дослідженнях вчених і теоретиків [6].

Термін «Запаси» як економічна категорія зародилася на початку 90-х років ХХ століття, з часу прийняття в Україні Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» (16.07.1999 р., № 996), що сприяло впровадженню національних стандартів бухгалтерського обліку [1].

Розглядаючи теоретичні основи обліку запасів у бухгалтерському обліку та їх відображення у фінансовій звітності, необхідно відзначити, що ці аспекти детально розглянуті в нормативних документах П(С)БО №9 [2]

"Запаси" та М(С)БО №2 "Запаси" [3] (рис. 1.1). У цих джерелах проведено глибокий аналіз поняття "Запаси" у контексті зазначених стандартів в додатку А.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» [2], запаси розглядаються як активи, що зберігаються для майбутнього продажу у рамках стандартної бізнес-діяльності; вони можуть перебувати на різних стадіях виробничого процесу з метою згодом реалізувати готовий продукт; також вони використовуються в процесі виробництва, при виконанні робіт чи наданні послуг, а також для ефективного управління підприємством. Це визначення тісно корелює із визначенням, яке надає МСБО 2 «Запаси», де зазначено, що запаси можуть бути представлені у вигляді сировини або допоміжних матеріалів, що використовуються у виробничих процесах або при наданні послуг [3]. Отже, розуміння запасів має суттєві паралелі з національними та міжнародними стандартами, що логічно, враховуючи, що національні нормативи базуються на міжнародних принципах.

В аспекті обліку, запаси представляють собою ключовий компонент оборотних активів, що впливає на ліквідність та фінансову стабільність підприємства.

Детальний аналіз категорії «запаси» передбачає ознайомлення з науковими джерелами, де представлені різноманітні концептуальні підходи вчених та економістів стосовно цієї категорії (додаток Б).

Узагальнюючи наведені визначення в додатку Б, можемо констатувати, що запаси представляють собою оборотні активи, призначені для реалізації в рамках звичайної діяльності, залучені в процес виробництва для майбутнього продажу виробленого продукту або використовуються безпосередньо в процесі виробництва продукції, виконанні робіт, наданні послуг або в управлінні компанією. Розглядаючи сучасні наукові підходи, можна відзначити розмаїтість інтерпретацій сутності запасів, що свідчить про відсутність універсальної класифікації виробничих запасів, яка була б застосовна до будь-якого підприємства [26].

На нашу думку, кожне з цих визначень, хоча й суттєво відрізняється одне від одного, має своє значення і взаємодоповнюється в контексті загального розуміння. Для адекватного та ефективного управління виробничими процесами на підприємстві критично важливо розрізнити концепції "запасів" та "виробничих запасів" і враховувати різні можливості класифікації виробничих запасів, виходячи з особливостей виробництва та їх ефективного використання [14].

Виробничі запаси формують частину активів компанії і мають значний вплив на фінансові результати діяльності, займаючи істотну частку в структурі витрат підприємств різних галузей. Вони забезпечують стабільність, неперервність та ритмічність господарської діяльності, гарантуючи економічну безпеку підприємства [20].

Запаси включають в себе необхідні матеріальні ресурси, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, а також інші цінності, які мають важливе значення для розвитку та обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, і які на даний момент не використовуються [14].

У нашому розумінні, концепція запасів є широкою та охоплює не тільки матеріальні активи, але й предмети, що використовуються у праці, інструменти, товари для споживання та інші товари. Це означає, що ідея резервів є нерозривно пов'язана з зазначеними елементами, між якими простежується зв'язок.

Ефективне ведення обліку запасів вимагає використання економічно виваженої системи класифікації. Така класифікація запасів є ключовою для адекватного управління складськими ресурсами, глибокого аналітичного обліку, а також для ефективного планування, регулювання, обліку, аналізу та контролю запасів у межах підприємства [13].

Розглянемо основні класифікаційні аспекти запасів, які викладені у законодавчих та нормативних актах, зокрема в П(С)БО 9 та ISBO 2, представлені в табл. 1.1

Варто відзначити, що Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №2, який стосується «Запасів», включає базову класифікацію цих запасів, але не вдається в деталі їх складових.

Таблиця 1.1 – Порівняння класифікації запасів відповідно до П(С)БО 9 і МСБО 2 (IAS 2 «Inventories»).

Класифікація згідно П(С)БО 9	Класифікація згідно МСБО 2 (IAS 2 'Inventories')
Первинні матеріали, компоненти, витратні матеріали	Основні матеріали та допоміжні ресурси
Продукція, що знаходиться у процесі виробництва	Виробництво, яке ще не завершено
Продукція, яка повністю готова до реалізації	Готові вироби
Товарний запас	Товари для продажу
Малоцінні предмети і предмети зі швидким зносом	
Біологічні активи та продукція аграрного сектору	

Однак, на рівні національних стандартів, як наприклад, у П(С)БО 9, спостерігається розширення класифікаційних критеріїв категорії «Інвентаризація». Тут додаються такі елементи, як запаси малих та середніх підприємств, поточні біологічні активи, продукція сільськогосподарського та лісового господарства.

Ми вважаємо, що це обумовлено недостатньою увагою міжнародних стандартів до особливостей бухгалтерського обліку в окремих країнах. На основі проведеного аналізу, ми пропонуємо універсальну класифікацію запасів, що інтегрує найважливіші концепції та види запасів для ефективного управління ними, дозволяючи приймати своєчасні та ефективні управлінські рішення.

Ця узагальнена класифікація запасів представлена у додатку В.

З огляду на цілі та причини формування виробничих запасів визначемо, що запаси бувають:

- постійні – забезпечують неперервність процесу виробництва між поставками;
- сезонні – виникають у зв'язку з сезонністю виробництва або транспортування.

Відповідно до місця зберігання:

- на складах – розміщені в приміщеннях підприємства;
- у процесі виробництва – знаходяться на етапах обробки.

Залежно від рівня наявності в організації:

- нормативні – відповідають плановим обсягам для забезпечення роботи;
- надлишкові – перевищують планові норми.

З огляду на баланс:

- балансові – належать організації;
- позабалансові – не входять у власність організації.

За характером походження:

- первинні – отримані від інших підприємств, без подальшої переробки;
- вторинні – матеріали та товари, які можуть бути повторно використані.

Класифікація запасів за їх структурою та складом включає наступні категорії:

- виробничі ресурси охоплюють сировину, основні та допоміжні матеріали, закуплені напівфабрикати, енергоресурси, запасні частини, упаковку та матеріали для тари, активно використовуються малими та середніми підприємствами;
- незавершене виробництво включає ті частини продукції, які ще не пройшли повного циклу обробки або не були затверджені відділом

технічного контролю;

- запаси готової продукції – це вироби, виготовлення яких повністю завершено, перевірено та зберігається на складах;

- товарні запаси охоплюють товари, що перебувають у продажу, а також ті, що знаходяться у транспортному процесі [19].

Можна зазначити, що така детальна розробка концепції запасів дозволяє їх ідентифікувати як матеріальні активи з чітко визначеною вартістю і набором характеристик, які зберігаються підприємствами з метою збуту, задоволення потреб споживачів або для власних виробничих потреб. Ключовим аспектом ефективного управління запасами є їх економічно обґрунтована класифікація, яка лежить в основі раціонального планування, обліку, контролю та управління виробничими ресурсами.

Додатково, можна відзначити, що ефективне управління запасами вимагає врахування таких факторів, як оборотність запасів, оптимізація складських потужностей, точне прогнозування попиту, і ретельний аналіз ринкових умов. Наукове осмислення цих аспектів дозволяє підвищити рівень операційної ефективності та забезпечити стабільність і конкурентоздатність підприємства на ринку.

1.2. Виробничі запаси в обліку, їх визначення та оцінка

Розглядаючи концепцію виробничих запасів, можна визначити їх як асортимент ресурсів, придбаних або створених внутрішніми зусиллями, які призначені для використання в процесі виробництва товарів, виконання робіт та надання послуг. Ці запаси є необхідними для підтримки неперервного виробничого процесу протягом звичайного операційного циклу підприємства. В їх структуру входять:

- сировина, використовувана як основа для кінцевих продуктів;
- основні та допоміжні матеріали, які сприяють процесу виробництва;
- компоненти, придбані напівфабрикати та інші матеріали, що необхідні

для створення кінцевих продуктів, надання послуг, а також задоволення виробничих та адміністративних потреб;

– предмети з невеликою вартістю та високим рівнем зносу, які задіяні не довше ніж один рік або протягом звичайного операційного циклу, якщо він триває довше (інструменти, господарське обладнання, спеціалізоване устаткування та одяг).

Вивчаючи різні наукові підходи до теми виробничих запасів, можна зустріти різноманітні трактування. Наприклад, в роботах Оглобіна А.А. підкреслюється економічна вага виробничих запасів через витрати, які підприємство несе при їх придбанні [38]. Тоді як Б. Швець вказує на роль виробничих запасів як складової частини оборотних активів і важливого елемента виробничого процесу [76]. В.М. Бойко ж розглядає виробничі запаси як засоби виробництва, що ще не задіяні у виробничому процесі, проте вважає це визначення занадто узагальненим і не дає змоги чітко визначити місце виробничих запасів у структурі активів підприємства [11].

Існує також інша точка зору, яка розглядає виробничі запаси не тільки як фізичні ресурси, але й як стратегічний елемент управління підприємством. Вони можуть впливати на операційну ефективність, забезпечуючи своєчасне виробництво та мінімізуючи затримки у ланцюгу поставок. Крім того, адекватне управління виробничими запасами сприяє оптимізації витрат та підвищенню загальної прибутковості підприємства. У цьому контексті, ефективне управління запасами стає визначним фактором для підтримки конкурентоспроможності та фінансового здоров'я підприємства.

Розглянемо змістовні аспекти поняття "виробничі запаси" з точки зору бухгалтерського обліку. Це поняття обумовлене специфікою дослідження та перспективою, з якої проводиться аналіз. Основним завданням у визначенні терміну "виробничі запаси" є з'ясування критеріїв їх використання та шляхів компенсації їх вартості.

Ключовим елементом для дієвого ведення обліку виробничих запасів є розробка такої класифікації, яка має бути економічно виправданою. Це

необхідно для ефективного управління складським обліком, аналітикою, регулюванням, плануванням та контролю за використанням запасів, а також задоволенням інших потреб підприємства.

Далі зосередимося на деталізації структури виробничих запасів. У світлі відсутності уніфікованої класифікації в нормативних документах та літературі, ми пропонуємо власну структурну систематизацію, базуючись на наукових публікаціях, що зображується у додатку Г.

Для додання цілісності аналізу, необхідно доповнити дослідження глибшим розглядом теоретичних і практичних аспектів управління виробничими запасами. Важливо відзначити, що ефективне управління запасами передбачає не тільки точна їх класифікація, але й аналіз змін у вартості матеріалів, оптимізацію закупівельних процесів та вдосконалення методів зберігання. Все це має на меті забезпечення фінансової стабільності та зниження витрат підприємства, що, у свою чергу, сприяє підвищенню його конкурентоспроможності.

У структурі запасів (додаток Г), можна виділити кілька ключових елементів:

– сировина і матеріали. До цієї категорії відносяться сировина, основні та допоміжні матеріали. Вони є необхідним компонентом для створення кінцевого продукту в рамках виробництва. Основні матеріали формують фундамент виробничого процесу, тоді як допоміжні матеріали застосовуються для підтримки цього процесу та управління виробництвом. Вони включають компоненти, які є частиною кінцевої продукції, і ведеться облік на субрахунку 201 «Сировина і матеріали»;

– паливо, яке в економічному сенсі відноситься до допоміжних матеріалів, але має окреме місце у бухгалтерському обліку через свою значущість у економіці та високу частку в загальних витратах на матеріали. Його обліковують на субрахунку 203 «Паливо»;

– тара та пакувальні матеріали, які використовуються для транспортування, зберігання та реалізації продукції. Ця категорія включає

елементи, необхідні для пакування продукції, і вони обліковуються на рахунку 204 «Тара і тарні матеріали»;

– матеріали для будівництва – це об'єкти матеріальної вартості, що використовуються при створенні капітальних будівельних проєктів, або в процесі незавершеного будівництва, виконаного як господарським, так і підрядним методом. До їх складу входять не лише самі будівельні матеріали, але й конструктивні елементи, деталі, а також обладнання, що монтується на будівельних об'єктах, та інші матеріальні цінності, необхідні для здійснення капітального будівництва. Ці матеріали фіксуються на балансовому субрахунку 205, який називається «Будівельні матеріали»;

– запчастини – це окремі елементи, які використовуються для ремонту машин, обладнання, транспортних засобів, а також для заміни зношених деталей чи реконструкції устаткування. Їх реєстрація та облік здійснюються на субрахунку 207 під назвою «Запасні частини»;

– предмети малої цінності та швидкого зносу – це предмети, які використовуються протягом одного року або протягом звичайного операційного циклу, якщо він триває довше одного року. Такі предмети фіксуються на рахунку 22 під назвою «Безцінні та швидкозношувані предмети»;

– незавершене виробництво відноситься до продукції, яка ще не пройшла повного виробничого циклу, визначеного технологією. У будівельній галузі до незавершеного виробництва належать об'єкти, що перебувають на стадії будівництва і ще не використовуються, оскільки вони не завершені. Для обліку цієї категорії використовується рахунок 23 з назвою «Виробництво»;

– готова продукція – це вироби, які вже повністю готові та зібрані, відповідають усім технічним та якісним вимогам і призначені для реалізації. Така продукція реєструється на рахунку 26, що має назву «Готова продукція»;

– товари – це придбані або отримані запаси, які зберігаються для подальшого продажу. Облік цих товарів здійснюється на рахунку 28 під назвою «Товари».

Як і будь-який інший об'єкт обліку, виробничі запаси мають свої специфічні функції. Основні функції, які вони виконують, можна побачити на рисунку 1.1

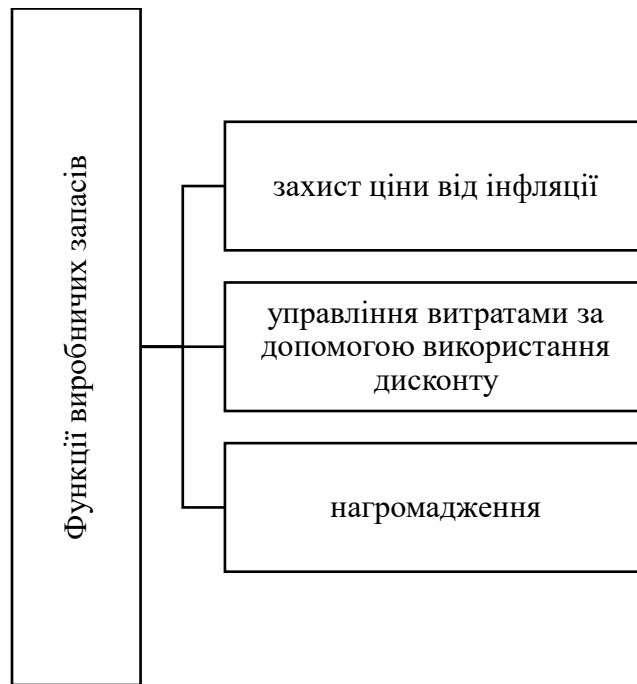

Рисунок 1.1 – Функції виробничих запасів

В контексті управління витратами виробничий інвентар має значення, особливо коли йдеться про зміну розмірів замовлень. Покупка матеріалів у великій кількості на вигідних умовах може знизити вартість продукції. Проте необхідно враховувати витрати на зберігання, розширення складських приміщень, ризик крадіжок, страхування тощо. Підвищуючи інвестиції в запаси, підприємство обмежує можливість інвестування в інші проекти, що вимагає економічного обґрунтування рішень про мінімізацію запасів та ефективне використання ресурсів.

Функція накопичення виробничих запасів також має велике значення. У ситуаціях, коли постачання від постачальників є нерегулярним або має перебої, наявність вихідних матеріалів у запасі допомагає уникнути неприємностей. Також це стосується і внутрішніх виробничих процесів

компанії, які можуть відхилитися від плану. Координація цих процесів вимагає наявності окремих запасів для кожного етапу.

Окреме питання – це оцінка виробничих запасів. Їх первинна вартість оцінюється в залежності від способів надходження запасів відповідно рис. 1.2

Напрями надходження	Первісна вартість
Придбання за плату	Усі витрати, пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні до використання у запланованих цілях
Придбання за рахунок кредитів банку	Усі витрати на придбання запасів без урахування витрат на сплату відсотків за кредит банку
Власне виробництво запасів	Собівартість виробництва, яка визначається згідно П(С) БО 16 "Витрати"
Внески власників	Узгоджена засновниками (учасниками) справедлива вартість
Обмін на подібні активи	Справедлива вартість переданих запасів
Обмін на неподібні активи	Справедлива вартість переданих запасів, збільшена (знижена) на суму грошових коштів, яка була передана (отримана) в процесі обміну
Одержання безоплатно	Справедлива вартість

Рисунок 1.2 – Визначення первісної вартості запасів залежно від напрямку надходження

Оцінка повинна враховувати різні аспекти, включаючи якість, доступність та ціну матеріалів, що є критично важливим для підтримки ефективного та економічного виробництва.

Процес визначення первісної вартості виробничих ресурсів тісно пов'язаний із шляхами їх отримання. Ці канали можуть включати закупівлю ресурсів у вітчизняних чи зарубіжних постачальників, їх власне виробництво, отримання через обмін, або як внесок до статутного капіталу підприємства. Поняття первісної вартості виробничих запасів охоплює їх собівартість, яка формується на основі реальних витрат на їх придбання.

Вартість запасів, придбаних за плату, включає в себе різноманітні фактичні витрати. Це можуть бути, наприклад, витрати, сплачені згідно умов договорів постачальникам, але з вирахуванням непрямих податків. Також до

цього переліку входять витрати на ввізне мито при імпорті запасів, а також непрямі податки, пов'язані з придбанням запасів, які не компенсуються підприємству.

Інші значущі витрати включають транспортування запасів до місця їх використання, що охоплює заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, а також страхування та покриття ризиків, пов'язаних з транспортуванням.

До первісної вартості також відносяться інші прямі витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, коли вони стають придатними для запланованого використання.

Первісна вартість запасів, вироблених власними силами підприємства, розраховується як собівартість їх виробництва. Ця собівартість визначається відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [4]. Вона включає в себе прямі матеріальні витрати (як то сировина, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби), прямі витрати на оплату праці (зокрема заробітну плату та інші виплати працівникам), а також інші прямі витрати, включаючи амортизацію, знос предметів та відрахування на соціальні заходи. Варто також враховувати загальновиробничі витрати, що охоплюють витрати на управління та обслуговування виробництва, утримання основних засобів тощо.

Справедлива вартість як первісна оцінка внесків до статутного капіталу підприємства визначається відповідно до положень пункту 9 П(С)БО 9 «Запаси». Ця вартість узгоджується між клієнтами підприємства, виходячи з об'єктивної оцінки. При цьому первісна вартість запасів встановлюється відповідно до їх реальної вартості, що не передбачає внесення платежів.

Згідно із встановленими положеннями П(С)БО 9, процедура оцінки запасів охоплює три важливі етапи, кожен з яких має свої специфічні аспекти та значення в контексті бухгалтерського обліку.

На етапі отримання запасів відбувається їх первісна реєстрація у бухгалтерському обліку. Важливо визначити справедливую вартість цих активів на момент їх надходження. Цей процес забезпечує точність

подальших фінансових звітів та дозволяє контролювати оборотні активи підприємства.

Етап списання виробничих запасів відбувається коли вони використовуються, втрачають свою вартість або виходять з обігу з інших причин, тому важливо відобразити зменшення вартості активів, що впливає на фінансовий стан компанії. Коректне списання активів є ключовим для забезпечення прозорості фінансових операцій.

На етапі дати складання звітності (дата балансу) запаси оцінюються для відображення у фінансовій звітності. Така оцінка потрібна для відображення актуального стану запасів та їх вартості на конкретну дату. Це дозволяє забезпечити точність фінансових даних, які представляються акціонерам, інвесторам та іншим зацікавленим сторонам.

Кожен із цих етапів вимагає ретельного аналізу та застосування специфічних методів оцінки, що забезпечують відповідність облікових записів актуальному стану та динаміці вартості запасів.

В цьому контексті важливо зазначити, що існують різні методики оцінки виробничих запасів, які деталізовано представлені у таблиці 1.3 в додатку Д.

Ці методики оцінки виробничих запасів включають різні підходи та алгоритми, які дозволяють об'єктивно визначати вартість активів на різних етапах їх обігу. Вони є ключовими для забезпечення точності фінансової звітності та дотримання принципів прозорості й об'єктивності в оцінці корпоративних активів.

Таким чином, стає зрозуміло, що від точності характеристики та визначення категорій запасів залежить коректність їх наступного ведення обліку. Необхідність виробничих запасів є ключовою для функціонування будь-якого підприємства. Ідеально підібраний обсяг запасів забезпечує неперервність робочого процесу і допомагає в уникненні потенційних ризиків, що можуть виникнути через їх нестачу. Визначення концепції запасів, яке базується на аналізі наукових джерел, дозволяє отримати цілісне уявлення про їх структуру. В той час класифікація запасів відкриває перелік

їх різновидів та специфіку кожного з них.

Отже важливість правильного визначення категорії запасів не можна недооцінювати, оскільки воно впливає на всі аспекти господарської діяльності підприємства. Від точності такого визначення залежить ефективність управління запасами, що, в свою чергу, впливає на фінансові результати підприємства. Класифікація запасів, заснована на дослідженнях, дозволяє виокремити основні групи запасів, визначаючи їх призначення та роль в діяльності підприємства. Такий підхід сприяє більш ефективному плануванню та контролю запасів, а також дозволяє оптимізувати витрати на їх утримання.

1.3. Методика аудиту виробничих запасів на підприємстві

Управління виробничими запасами відіграє ключову роль у забезпеченні високої ефективності роботи підприємства. Серед основних функцій управління можна виділити такі: планування, організація, координація діяльності, контроль, регулювання процесів, облік та аналітика.

За словами Л.В. Бурдейної, основними завданнями у сфері обліку запасів є:

- точна оцінка вартості запасів промислових підприємств;
- забезпечення реєстрації руху виробничих запасів за допомогою своєчасної та достовірної документації;
- ефективний контроль за своєчасним та повним надходженням виробничих запасів, а також за їх зберіганням на складах і під час обробки;
- підтримання відповідності обсягів складських запасів з встановленими стандартами;
- розрахунок реальної собівартості використаних запасів та їх залишків;
- відображення у бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з оприбуткуванням та використанням виробничих запасів [13].

Д.М. Балашук вважає, що пріоритетними завданнями обліку запасів є:

- коректне та своєчасне документування усіх операцій, пов'язаних з рухом матеріальних ресурсів;
- визначення та відображення в бухгалтерському обліку витрат на закупівлю матеріалів;
- контроль за процесами надходження, зберігання та заготівлі матеріальних цінностей;
- надання точної інформації про наявність запасів на складах та в коморах;
- виявлення запасів, які не використовуються і можуть бути реалізовані [10].

У додатку Ж представлено комплексний підхід до задач, які стосуються обліку запасів у виробничому процесі. Вказані завдання відіграють ключову роль у створенні важливої інформації для керування запасами на підприємстві. Аспект управління виробничими запасами неможливий без якісного інформаційного забезпечення. Це охоплює визначення потрібного обсягу запасів, їх адекватний облік та аналіз складу для забезпечення неперервного процесу виробництва.

Аудит виробничих запасів, за поглядами вченого Г. Сиротюка, є ключовою складовою загальної системи аудиту, адже ці запаси формують основну частину активів будь-якого підприємства, що має вирішальне значення для визначення структури витрат та впливає на ефективність виробництва, що безпосередньо відображається на рівні його рентабельності [67].

Т.І. Кисилевич, у свою чергу, акцентує увагу на тому, що головна ціль аудиту виробничих запасів полягає в аналізі відповідності фінансової звітності про рух та залишки цих запасів вимогам нормативних документів, які регулюють їх облік та представлення даних користувачам [20].

В контексті загального аудиту, аудит виробничих запасів займає стратегічно важливе місце, оскільки вони є ключовою частиною

корпоративних активів. Вони впливають на формування загальних витрат підприємства та мають істотний вплив на показники прибутковості. Основна задача аудиту полягає у встановленні правдивості та повноти інформації про рух та залишки виробничих запасів, а також у перевірці їх відповідності нормативним вимогам.

Для досягнення цієї мети, бухгалтерський облік виконує функцію документування всіх господарських операцій, а аудит додає до цього аспекту достовірності, законності та повноти. Загальна мета аудиту запасів полягає у перевірці відповідності всіх господарських операцій з виробничими запасами до вимог діючого законодавства та облікових стандартів.

В контексті цих завдань, основними джерелами інформації для аудиту виробничих запасів служать: внутрішні нормативи підприємства, документація з облікової політики, угоди з матеріально-відповідальними особами та контрагентами, а також первинні документи, облікові реєстри, оперативна, статистична та фінансова звітність.

Основні завдання та методи аудиту виробничих запасів детально представлені в додатку К, де відображено комплексний підхід до аналізу цієї важливої частини діяльності підприємства.

Підхід до вибору методології аудиту запасів відбувається на стадії попереднього аналізу діяльності економічного суб'єкта, коли формується уявлення про фундаментальні принципи його фінансової звітності. Основними аспектами аудиту виробничих запасів є комплекс завдань, спрямованих на оцінку роботи підприємства у відповідності до законодавчих норм та облікових принципів. Початковим етапом аудиту є контроль за дотриманням законодавчих вимог у сфері управління запасами, що включає забезпечення легітимності всіх економічних процедур.

Аудиторська перевірка орієнтована на відповідність процедури визнання запасів як активів критеріям стандарту П(С)БО № 9, з метою гарантування правильного відображення запасів у фінансовому обліку. Важливим аспектом є аналіз первісної вартості запасів, що є фундаментальним для

подальшого обліку витрат і розрахунку фінансових результатів. Це доповнюється оцінкою ефективності складського господарства для забезпечення надійного зберігання запасів.

Також ключовим є аналіз бухгалтерського обліку надходжень запасів, включаючи моніторинг усіх каналів їх поступлення і зіставлення з реальними даними.

Аудит передбачає перевірку повноти та точності відображення вибуття запасів у фінансовому обліку, враховуючи всі проведені з ними операції. Оцінюється також методика списання запасів на витрати підприємства, що впливає на ключові фінансові показники.

Завершальним етапом аудиту є детальний аналіз процесу віднесення вартості запасів, використаних у виробництві, що є вирішальним для розрахунку собівартості продукції та відображення економічних результатів.

Інформаційна безпека в аудиті займає вагоме місце, особливо у контексті комплексу облікових документів цієї сфери оборотних активів. Вони включають первинні документи, документацію складського обліку, регістри аналітичного та синтетичного обліку, звітність підприємства, акти інвентаризації, облікову політику тощо. При плануванні аудиту, аудитор має ясно окреслити цілі та завдання незалежного дослідження.

Завдання аудиту виробничих запасів, визначене в Міжнародних стандартах аудиту (МСА 200), полягає в тому, щоб аудитор надав незалежну та кваліфіковану оцінку щодо відповідності бухгалтерської та фінансової звітності підприємства належним стандартам та правилам. Це включає оцінку достовірності відображення в звітності операцій з виробничими запасами. Основні завдання аудиту виробничих запасів (табл. 1.2) можна визначити, виходячи з опису мети.

Цей процес аудиту вимагає не тільки знання стандартів, але й здатності аудитора правильно застосовувати їх у практиці. Аудитор має можливість оцінювати, наскільки бухгалтерський облік підприємства відповідає певним критеріям, чи адекватно відображається вся інформація про виробничі запаси

в бухгалтерському обліку.

Таблиця 1.2 – Ключові завдання аудиту з урахуванням цілей у контексті виробничих запасів

Назва завдання	Опис
Класифікація активів	Перевірка точності класифікації активів організації згідно їх категорій
Контроль за збереженням запасів	Перевірка належного збереження виробничих запасів та дотримання нормативів, встановлених законодавством
Оцінка вартості запасів	Перевірка точності оцінки вартості виробничих запасів
Моніторинг прибуття та списання	Перевірка відображення у фінансовому обліку інформації про прибуття та списання запасів
Методика списання запасів	Перевірка правильності використання методів списання виробничих запасів
Витрати, пов'язані з запасами	Перевірка процесу створення, розподілу та списання витрат на транспортування та закупівлю запасів
Інвентаризаційний контроль запасів	Перевірка дотримання процедур інвентаризації виробничих запасів
Документація операцій з запасами	Перевірка наявності та коректності документації, що відображає операції з виробничими запасами
Аналіз програмного забезпечення	Проведення оцінки продуктивності та надійності програмного забезпечення, що використовується для управління обліком виробничих запасів на підприємстві
Перевірка відповідності облікових систем	Оцінка узгодженості між синтетичним та аналітичним обліком в контексті виробничих запасів

Проведення аудиту передбачає виконання п'яти основних етапів:

- прийом клієнта включає в себе узгодження умов аудиту, оцінку внутрішнього контролю компанії, аналіз аудиторських ризиків, підписання договору і Листа-зобов'язання;
- планування аудиту полягає в розробці загальної стратегії та конкретного плану дій;
- виконання аудиту, це етапне здійснення задуманих процедур, а також документація всього процесу перевірки;

- під час огляду та завершення аудиту відбувається оцінка зібраних доказів, вивчення виявлених відхилень і помилок, узагальнення результатів дослідження;

- заключний етап має на меті надання звіту замовнику з аудиторським висновком.

Ця методологія передбачає чітке слідування Міжнародним стандартам контролю якості аудиту, забезпечуючи взаємозв'язок між різними елементами аудиторського циклу. Ключовим етапом є розробка плану та програми аудиту на стадії планування, що дозволяє визначити основні напрями та стратегії аудиту. Детальна програма аудиту необхідна для того, щоб аудитор міг:

- перевірити достовірність даних первинного обліку про наявність і рух виробничих запасів;

- контролювати повноту та своєчасність відображення облікових даних;

- забезпечити правильність обліку відповідно до законодавства і облікової політики;

- перевірити точність фінансової звітності щодо залишків запасів.

В програмі аудиту зазначається перелік джерел інформації та методики їх аналізу для отримання висновків про стан запасів. Аудитор на початку своєї діяльності повинен визначити методологію перевірки виробничих запасів та системи внутрішнього контролю.

У цьому контексті, планування аудиту є фундаментальною складовою в цілому процесі перевірки, оскільки вона задає стратегічні напрями і конкретні тактичні кроки аудиту. Складення програми аудиту вимагає від аудитора глибокого розуміння специфіки облікової політики компанії та нормативно-правових вимог, а також вміння адаптувати стандартизовані процедури до конкретного випадку.

Аудитори в процесі внутрішнього контролю зосереджуються на таких пунктах:

- перевірка чи зберігання запасів відповідає установленим нормам і стандартам бухгалтерського обліку;
- оцінка, чи є чітке призначення відповідальних осіб за виробничі запаси на підприємстві;
- аналіз наявності угод з працівниками про матеріальну відповідальність, особливо для тих, чия робота пов'язана з зберіганням та обігом запасів;
- перевірка коректності проведення інвентаризації запасів і правильності її відображення в бухгалтерському обліку;
- дослідження фіксації випадків псування або втрати запасів, а також вивчення причин цих випадків;
- аналіз виявлених під час інвентаризації надлишків запасів та їх правильного оприбуткування;
- проведення зіставлення інформації з інвентарних реєстрів та даних, що відображені у Головній книзі.

За підсумками цієї оцінки, аудитор визначає, які специфічні аудиторські процедури, передбачені МСА500 «Аудиторські докази», потрібно використати для аудиту запасів. При перевірці товарно-матеріальних цінностей основна увага приділяється порівнянню інформації про наявність і рух цих цінностей. Це включає аналіз даних з форми №1 "Баланс" (Звіт про фінансовий стан) та порівняння їх з інформацією з Оборотної відомості за синтетичними рахунками та даними Головної книги [73].

Аудиторська перевірка відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості фінансових операцій компанії та їх відповідності встановленим законодавчим нормам та стандартам. Для ефективного проведення аудиту важливо, щоб аудитор мав доступ до переконливих і достовірних доказів, які б становили основу для його висновків та рекомендацій.

В цьому контексті, стандарт МСА 500 «Аудиторські докази» відіграє важливу роль, оскільки визначає основні процедури для збору необхідних

доказів. При аудиті матеріальних запасів використовуються різні методики, зазначені в табл. 1.3

Таблиця 1.3 – Основні методи аудиту виробничих запасів

Методи	Опис
Перевірка	Методика застосовується для визначення реальної кількості запасів, перевірки документів про видачу та надходження, а також для аналізу облікових записів.
Аналіз	Цей прийом допомагає у зіставленні даних з облікових регістрів і фінансових звітів під час аудиту матеріальних запасів.
Анкетування	Переважає використовувється на етапі організації, щоб оцінити ефективність системи внутрішнього контролю та визначити рівень аудиторського ризику.
Звірка	Важливий метод у аудиті матеріально-виробничих запасів, особливо коли цінності зберігаються сторонньою організацією.
Обстеження	Виконується для забезпечення належних умов зберігання запасів і мінімізації ризиків зберігання.
Тестування	Цей метод застосовується у всіх аспектах аудиту для перевірки відповідності даних облікових регістрів і фінансових звітів.
Експертиза	Аудитори можуть залучати спеціалізованих експертів (наприклад, оцінювачів) в залежності від свого професійного вибору.

Зазначені методи аудиту виробничих запасів забезпечують глибоке розуміння та оцінку запасів підприємства.

Згідно з Міжнародними стандартами аудиту (МСА) № 230, обов'язком аудитора є своєчасна, якісна і точна підготовка аудиторської документації, яка в майбутньому слугує фундаментом для складання аудиторського звіту та служить доказом проведення аудиту відповідно до вимог МСА та діючих законодавчих норм. Такий підхід відображає сутність аудиту не тільки як контрольного, але й консультативного інструменту, який спрямований на покращення бізнес-процесів і підвищення прозорості діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФІЛІЯ «КОНОТОПСЬКИЙ РЕМ» АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО»

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

Філія «Конотопський РЕМ» АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО» проводить свою господарську діяльність відповідно до чинного законодавства та відповідно до правил, закріплених у Статуті Товариства та інших локальних актах, у громадах Конотопського району, офіс розташований за адресою м. Конотоп, вул. Богдана Хмельницького, 151а.

У своїй роботі філія "Конотопський РЕМ" відіграє ключову роль в стабільному та ефективному постачанні електроенергії, забезпечуючи високий рівень задоволення потреб споживачів і водночас сприяючи фінансовому успіху і соціальному благополуччю своїх працівників та акціонерів; відповідає за матеріально-технічне забезпечення виробничих процесів, що є ключовим фактором для підтримання високої продуктивності та ефективності роботи.

Організаційні аспекти бухгалтерського обліку філії базуються на Наказі «Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО», який щороку видається на початку календарного року, у додатку до Наказу представлений План рахунків бухгалтерського обліку, який включає детальний опис та перелік матеріальних цінностей, які слід обліковувати як виробничі запаси, з призначенням для цих цілей рахунків другого класу.

Філія для реалізації своїх виробничих і фінансових операцій відкриває поточні рахунки в банківських установах, бере на себе відповідальність за виконання фінансово-економічних та цивільно-правових зобов'язань, відповідно до українського законодавства, конкретно Закону "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" [1] У цьому контексті, АТ

наділяє філії правами та повноваженнями за допомогою окремих довіреностей, виданих керівникам.

Важливим аспектом діяльності філії є укладання договорів та угод, зокрема купівлі-продажу, в рамках наданих компетенцій та фінансових ресурсів. Це забезпечує стійкість і ефективність виробничо-господарських процесів.

Відповідно до нормативних вимог, зокрема Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів, яке було затверджено рішенням Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг 03 грудня 2013 року (рішення №2826), презентовано ключові фінансові показники діяльності підприємства АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО». Дані, виражені в тисячах гривень, наведені в таблиці 2.1, яка ілюструє головні аспекти фінансово-господарської роботи компанії за період 2019-2020 років.

Таблиця 2.1 – Основні показники фінансово-господарської діяльності АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО», за період 2019-2021 рр. тис. грн.

Найменування показника	період		
	2021р.	2020р.	2019р.
Усього активів	1 666 201	1 457 438	1 249 626
Основні засоби (за залишковою вартістю)	1 350 201	1 129 440	995 011
Запаси	13 185	15 035	24 637
Сумарна дебіторська заборгованість	246 406	296 630	182 158
Гроші та їх еквіваленти	8 540	13 816	27 244
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1 104 514	842 623	783 649
Власний капітал	1 315 370	1 062 366	1 015 463
Зареєстрований (пайовий/статутний) капітал*	92 776	92 776	92 776
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	2 884	112	2000
Поточні зобов'язання і забезпечення	347 947	394 960	234 163
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	265 570	55 846	71 512
Середньорічна кількість акцій (шт.)	177 125 496	177 125 496	177 125 496
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію грн	1,4993	0,3153	0,4037

Важливо зазначити, що всі показники були переглянуті та кориговані відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), зокрема

IAS 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції». Це дозволило забезпечити максимальну прозорість та відповідність даних міжнародним нормам, що є ключовим аспектом у фінансовій діяльності сучасного підприємства.

Відзначається підвищення економічного потенціалу компанії, що проявляється у зростанні загальної вартості активів на 16,63%. Це свідчить про збільшення кількості майна, яке перебуває у використанні підприємства. Значне зростання активів у порівнянні з доходами від продажу товарів та послуг сигналізує про потребу у виявленні можливостей для оптимізації нинішньої структури активів.

Наступним кроком буде горизонтальний аналіз активів, представлений у табл. 2.2

Таблиця 2.2– Горизонтальний аналіз активів АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО» у 2019-2020 рр., тис. грн.

Показник	2019	2020	Абс. приріст, +/-	Відн. приріст, %
Основні засоби	995011	1129440	134429	13,51
Необоротні активи	1000377	1131818	131441	13,14
Поточні фінансові інвестиції	15165	168822	153657	1013,23
Оборотні активи	249249	325620	76371	30,64
Активи	1249626	1457438	207812	16,63

У 2019 році сума необоротних активів досягла 1000377 тис. грн. У наступному році, 2020, вона зросла на 131441 тис. грн., що відповідає зростанню на 13,14% порівняно з попереднім роком. Щодо основних засобів, то в 2019 році їхня вартість була 995011 тис. грн., а в 2020 році вона збільшилася до 1129440 тис. грн., показавши приріст на 13,51%. Значне зростання було відзначено і в оборотних активах, які в 2020 році зросли на 30,64%. Таке збільшення загальної суми балансу обумовлене ростом як оборотних активів (на 30,64%), так і необоротних (на 13,14%). Ці дані дають підстави вважати фінансовий стан підприємства стабільним та міцним. Додатково, для більш глибокого фінансового аналізу, важливо розглянути

показники стійкості та платоспроможності, представлені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники стійкості та платоспроможності АТ «СУМИОБЛЕНЕРГО» у 2019-2020 рр., частка одиниці

Показник	2019	2020	Абс. приріст, +,-	Відносний приріст, %
Фінансова автономія	0,81	0,73	-0,08	-10,3
Поточна ліквідність	4,27	2,87	-1,41	-32,92

В аналізі даних таблиці стає зрозуміло, що компанія зазнає падіння у своїй фінансовій самодостатності. Це підтверджується зміною коефіцієнта фінансової незалежності. Наприкінці 2020 року підприємство мало можливість фінансувати 72,89% своїх активів з власних коштів.

Оперативність роботи компанії підкріплена систематичним та детальним документуванням за допомогою стандартизованих форм, встановлених Держкомстатом, а також використанням спеціалізованих таблиць, розроблених відповідними міністерствами і відомствами.

Імплементация системи SAP у бухгалтерські процеси Акціонерного Товариства сприяла інтеграції усіх процесів діяльності компанії та її підрозділів, забезпечуючи прозорість у всіх її структурних ланках на рівні Холдингу. Система SAP включає в себе різноманітні модулі, що підтримують бізнес-процеси підприємства та інтегровані між собою в реальному часі.

Бухгалтерський відділ філії використовує модуль фінансів (FI) для організації основної бухгалтерської звітності та звітності по дебіторам і кредиторам. Модуль включає Головну книгу, Дебіторську та Кредиторську бухгалтерію, Фінансове управління, Спеціальний реєстр, Консолідацію та Інформаційну систему обліку та звітності. Також використовуються модулі для виробничого планування (PP) – для планування та контролю виробництва та управління матеріальними потоками (MM) – для оптимізації процесів постачання та управління запасами.

Первинна документація філії «Конотопський РЕМ» формується як на

паперових носіях, так і в електронному форматі. Всі документи містять необхідні реквізити: чітку назву документа, дату та місце його створення, повне найменування підприємства, відповідального за видачу документа, детальний зміст та обсяг здійсненої господарської операції, одиницю виміру, а також відомості про осіб, відповідальних за проведення та правильність оформлення операції, включаючи їхні підписи або інші ідентифікаційні дані. Особливу увагу приділяється документам, що регулюють рух виробничих запасів, які згадані (додаток Л) та є ключовими в обліковому процесі.

Процедура документального оформлення руху виробничих запасів є комплексною і вимагає відповідної структури документообігу, щоб забезпечити ефективне управління, контроль і облік руху виробничих запасів вчасно [37]. Детальний аналіз процесу документації руху виробничих запасів філії «Конотопський РЕМ» показав, що використовуються різноманітні види документів.

Серед основних документів, що фіксують надходження та оприбуткування виробничих запасів, можна виділити:

Товарно-транспортна накладна (форма № 1-ТН) – це ключовий документ для обліку руху товарів. Він виконує роль доказу переміщення товарів транспортними засобами і служить основою їх передачі замовнику. Товарно-транспортна накладна містить незалежні секції:

а) інформація про вантаж, включаючи назву, одиницю виміру, загальну кількість і т.д., яка є основою для обліку виробничих запасів у постачальника і їх зберігання у замовника;

б) дані про вантажно-розвантажувальні роботи.

Таким чином, Товарно-транспортна накладна забезпечує комплексний підхід до обліку транспортних операцій, включаючи зберігання, рух і вартість товарів.

Рахунок-фактура є ключовим документом, який підтверджує здійснення поставки товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) та відображає їх вартість. Цей документ видається постачальником після того, як замовник затвердив

прийом виробничих запасів. В рахунку-фактурі вказуються детальні дані про продавця та покупця (включаючи банківські дані та адреси), інформація про укладений договір, а також докладний опис товару, включно із загальною сумою до оплати. Документ засвідчується підписами уповноважених осіб та печаткою і готується у двох примірниках – один для замовника, інший залишається у постачальника.

Видаткова накладна виступає як офіційний документ, який формується постачальником, в тому числі центральними складами Акціонерного Товариства та його філій, при відвантаженні товарів. У ній фіксуються основні реквізити сторін угоди, найменування та характеристики товарів, їх вартість, кількість, а також загальна сума поставки.

Податкова накладна готується постачальником на основі першої події, яка викликає необхідність визнання податкового кредиту з ПДВ для підприємства. Цей документ є важливим для фіксації податкових операцій та врахування відповідних зобов'язань.

Довіреність (форма № М-2) використовується підприємством для отримання товарів від замовника через уповноважену особу. Вона містить усі необхідні відомості про підприємство, дату її видачі, строк дії, інформацію про довірену особу та деталі щодо товарів, що передаються. Документ підписується директором філії та бухгалтером і засвідчується печаткою.

Прибутковий ордер виписується бухгалтерією підприємства або філії після отримання товарів, матеріалів або основних засобів, що були відремонтовані або пройшли технічне обслуговування.

У контексті ведення складського обліку та ефективного управління виробничими ресурсами, ключовим аспектом є документація, що відображає рух матеріальних запасів. Серед основних документів, які застосовуються в цій сфері, можна виокремити:

- картка обліку матеріалів (форма № М-12), яка є достатньо важливим

інструментом для фіксації інформації про наявність та рух запасів. Кожен елемент запасу, класифікований за типом, розміром та сортом, має власну картку, що дозволяє точно відстежувати його рух і забезпечує прозорість обліку на складі.

– Оборотна відомість по ТМЦ (форма № М-19) – цей документ використовується для відображення руху товарно-матеріальних цінностей усередині підприємства, забезпечуючи детальний облік і контроль за їх використанням.

Важливу роль у процесі управління складськими запасами відіграють такі документи, як лімітно-забірна картка та видаткова накладна. Лімітно-забірна картка необхідна для регулювання видачі паливно-мастильних матеріалів для потреб підприємства.

Видаткова накладна, у свою чергу, є основним документом при відвантаженні товарів, де фіксуються всі необхідні реквізити та деталі відпуску матеріальних цінностей.

Для внутрішнього переміщення та обліку матеріалів використовується накладна-вимога, що дозволяє вести детальний запис про переміщення ресурсів між різними підрозділами або надання їх стороннім організаціям. Цей документ є обов'язковим для забезпечення точності та прозорості обліку матеріальних цінностей всередині підприємства.

В аналізі процесів документообігу та обліку філії «Конотопський РЕМ» було зазначено, що централізоване управління документами відбувається згідно із встановленим порядком. Цей порядок включає кілька ключових етапів:

– прийом документів, що надходять від зовнішніх суб'єктів, та їх подальша обробка в межах підприємства;

– передача первинних документів для опрацювання, перед їх поданням до бухгалтерії.

Етапи роботи бухгалтерії із документами, які включають:

- перевірку документів за формою і змістом, а також арифметичну перевірку;
- оцінку кожної операції у грошовому вираженні;
- фіксацію облікових операцій на документах;
- відображення операцій у облікових регістрах;
- передачу документів на зберігання до архіву бухгалтерії.

Підсумовуючи вищесказане, відзначимо, що облік виробничих запасів на підприємстві ведеться згідно з чинним законодавством, стандартна процедура оформлення руху запасів на підприємстві передбачає створення внутрішніх первинних документів, які обробляються відповідними відділами, бухгалтерією філій та центральним складом. При цьому, ключову роль у наданні зовнішніх документів відіграють постачальники.

2.2. Організація аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів

Ефективний облік запасів є ключовим елементом у фінансовому управлінні будь-якого підприємства, оскільки від цього залежить точність фінансових показників, здатність конкурувати на ринку, а також загальна продуктивність діяльності компанії.

Ведення аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів є складним завданням у сфері бухгалтерії, і багато підприємств стикаються з проблемами в цій області. Ці труднощі часто призводять до зайвих витрат та втрат матеріальних ресурсів, що є доказом того, що питання створення ефективної системи обліку запасів все ще залишається відкритим [33].

У філії «Конотопський РЕМ», облік виробничих запасів здійснюється у відповідності з Інструкцією, яка передбачає використання Плану рахунків для бухгалтерського обліку майна, капіталу, зобов'язань та господарських операцій, затвердженого Міністерством фінансів України наказом № 291 від

30 листопада 1999 року. Згідно з цією інструкцією, для обліку запасів використовується 2 клас рахунків під назвою «Запаси».

Для деталізації обліку виробничих запасів застосовується синтетичний рахунок 20 «Виробничі запаси», де дебет відображає надходження окремих елементів запасів на підприємство, а кредит відображає витрати, пов'язані з виробництвом, переробкою, продажем та іншими операціями.

У філії «Конотопський РЕМ» активно використовуються субрахунки рахунка 20, які детально відображені в таблиці 2.5, що дозволяє точно відстежувати рух кожного виду виробничих запасів.

Рахунок 201 – «Сировина і матеріали» функціонує для відображення наявності та обороту сировини та основних матеріалів, необхідних для виробництва продукції або використовуваних у її створенні [24].

Таблиця 2.4 – Субрахунки рахунку 20 в обліку виробничих запасів по філії «Конотопський РЕМ» АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО»

Рахунок	Опис
201	Сировина та матеріали
203	Нафтопродукти (бензин, газ, дизельне паливо), тверде паливо, мастильні матеріали;
205	Будівельні матеріали та інші матеріальні цінності необхідні для виконання будівельно-монтажних робіт;
207	Шини та запчастини для автомобілів, запчастини до обладнання та інші запчастини ;
209	Використовується для обліку інших матеріалів (витратні матеріали для лабораторії, канцелярські приналежності, матеріали, що були у використанні, тощо);

Рахунок 203 – «Паливо» займається обліком рідкого палива, яке використовується для роботи автотранспорту, обігріву приміщень, а також включає витрати на придбані талони на паливо і газ [24].

Рахунок 205 – «Будівельні матеріали» відслідковує будівельні матеріали, деталі, обладнання та комплектуючі, які використовуються під час будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних конструкцій [24].

Рахунок 207 – «Запасні частини» ведеться облік запасних частин, вузлів та деталей, необхідних для ремонтних робіт та заміни зношених елементів обладнання та транспортних засобів, включаючи автомобілі та шини, що знаходяться на складі чи використовуються, а також обмінний фонд двигунів і агрегатів [24].

Рахунок 209 – «Інші матеріали» обліковує суворо контрольовані бланки та виробничі відходи (обрубки, стружка, обрізки тощо), матеріали, які не можна використовувати повторно, та цінності, отримані від ліквідації основних фондів [24].

Виробничі запаси філії «Конотопський РЕМ» походять з різних джерел: придбання у постачальників, безоплатне отримання, виявлення під час інвентаризації тощо.

В табл. 2.5 наведено відображення надходження виробничих запасів у бухгалтерському обліку.

Таблиця 2.5 – Кореспонденція рахунків по відображенню надходження виробничих запасів філії АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО»

№ з/п	Зміст операції	Дт	Кт
1	Оприбутковано отримані від постачальника запаси	20,22	63
2	Вартість транспортних послуг по доставці запасів	20,22	685
3	Оприбутковано запаси, придбані підвітною особою за грошові кошти	20, 22	372
4	Оприбутковано б/в матеріали після капітального ремонту та технічного обслуговування	20	719
5	Оприбутковано безоплатно одержані виробничі запаси	20,22	718

Згідно з нормативними положеннями, оформлення первинних документів здійснюється за допомогою Прибуткового ордера (форма М-4), який базується на «Актах оцінки вартості та придатності для повторного використання або утилізації матеріалів та обладнання», що виходять від ремонтно-експлуатаційного обслуговування електромереж, відповідно до додатка Л.

Функціонування філії передбачає активну взаємодію з різними контрагентами щодо замовлення необхідних матеріалів та комплектуючих. Для цього використовуються рахунки-фактури, на основі яких бухгалтер вносить дані в систему SAP для створення замовлень, а також для внесення інформації про отримання матеріалів. В процесі опрацювання замовлень виписуються необхідні податкові накладні, відбувається оплата товарів і послуг, оприбуткування надходжень у разі відповідності всіх кількісних та якісних характеристик.

Облік виробничих запасів ведеться на рахунку 20 «Виробничі запаси», де за дебетом фіксується їх надходження, а за кредитом – вибуття. У випадках виявлення невідповідностей між одиницями виміру та фактичними даними, формується «Акт переведення одиниць виміру», який підписується членами постійно діючої комісії філії.

Процес видачі матеріалів зі складу регулюється накладною на відпуск (форма М-11), яка використовується для внутрішнього переміщення матеріалів. Комірник видає матеріали матеріально-відповідальним особам, після чого бухгалтерія проводить списання за формою МШ-8 «Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів».

Щороку центральний офіс отримує документ із зразками підписів матеріально-відповідальних осіб філії, які мають право на отримання матеріалів, згідно з чинним законодавством.

Забезпечення стабільності розподілу електричної енергії вимагає врахування усіх господарських операцій підприємства. Технічне обслуговування та капітальний ремонт ліній, мереж, обладнання вимагають суворого дотримання профільних положень, інструкцій, а також законодавчих вимог. Всі виконані роботи фіксуються в «Акті виконаних робіт», який включає розрахунок вартості заробітної плати працівників, водіїв, єдиного соціального внеску, а також витрат на матеріали, вироби, конструкції, машини, механізми і загальновиробничі витрати відповідно до додатка М.

Робота підприємства висвітлена через систему всебічного та постійного фіксування первинних даних, які формуються на підставі уніфікованих форм, затверджених Державним комітетом статистики, та таблиць спеціалізованих форм, що розроблені відповідними міністерствами та установами.

Інтеграція системи SAP у облікові процедури Акціонерного Товариства дозволила об'єднати ключові процеси діяльності компанії та її структурних підрозділів, забезпечуючи прозорість роботи на рівні Холдингу. Ця система включає в себе ряд прикладних модулів, що підтримують різноманітні бізнес-процеси та синхронізовані в режимі реального часу.

У бухгалтерії філії використовується модуль фінансів (FI), який орієнтований на організацію основної бухгалтерської звітності, звітності дебіторів і кредиторів, включаючи Головну книгу, Бухгалтерію дебіторів, Бухгалтерію кредиторів, Фінансове управління, Спеціальний реєстр, Консолідацію та Інформаційну систему обліку та звітності. Також використовуються модулі виробничого планування (PP) для контролю виробничих процесів та модуль управління матеріальними потоками (MM), що підтримує постачання і управління запасами у різних секторах діяльності.

Згідно з нормативними документами бухгалтерського обліку, процес списання виробничих ресурсів філії «Конотопський РЕМ» відбувається за декількома причинами:

- по-перше, це використання запасів у виробничому процесі;
- по-друге, списання можливе через непридатність матеріалів. Всі ці операції зі списання виробничих запасів відображені у бухгалтерському обліку підприємства кореспонденції рахунків, що детально представлено в таблиці 2.6.

Важливим аспектом в обліковій діяльності є питання оподаткування виявлених нестач виробничих запасів на підприємстві, особливо у контексті інвентаризаційних процедур.

Коли нестача виявляється в межах допустимих норм втрат природного характеру, то обов'язок щодо сплати ПДВ не виникає. Проте, у ситуаціях,

коли виявлена нестача перевищує визначені норми, а винна сторона не нарахувала податкові зобов'язання, тоді нарахування податку з ПДВ стає обов'язковим. Такі події відбуваються через відсутність використання цих матеріалів у ході господарської діяльності. Податкове зобов'язання розраховується виходячи з вартості запасів, придбаних у постачальників, які є платниками ПДВ.

Таблиця 2.6 – Кореспонденція рахунків зі списання виробничих запасів філії «Конотопський РЕМ»

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Виробничі запаси відпущено у виробництво	23	20
Відпущено виробничі запаси на капітальне будівництво власними силами	151	205
Списано виробничі запаси, які призначенні для задоволення загальновиробничих потреб	91	20
Списано виробничі запаси, які призначенні для задоволення адміністративних потреб	92	20
Списано виробничі запаси, які призначені для забезпечення витрат зі збуту продукції	93	20
Відображено суму недостачі виробничих запасів, яка була виявлена при інвентаризації	947	20
Списано нестачу на позабалансовий рахунок	072	
Проведено уцінку товарно-матеріальних цінностей	946	20
Передача товарно-матеріальних цінностей безоплатно	949	20
Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	949	641

У контексті синтетичного обліку, важливо зазначити, що цей вид обліку не дозволяє вести деталізований моніторинг кожного типу матеріальних активів. Саме тому для забезпечення точності та повноти інформації, яка необхідна для ефективного управління виробничими запасами, критично важливо вести аналітичний облік. Цей облік може виконуватися залежно від місцезнаходження запасів, їх груп або матеріально-відповідальних осіб, використовуючи аналітичні рахунки для деталізації інформації про окремі номенклатури або категорії запасів. Такі аналітичні

рахунки забезпечують детальний опис та характеристику виробничих запасів, що є на підприємстві [37].

Специфічною є практика аналітичного обліку в філії «Конотопський РЕМ», де ведення обліку виробничих запасів реалізується за їх найменуваннями, із використанням спеціальних карток складського обліку. Кожен вид виробничих запасів отримує унікальний номенклатурний номер, який фіксується у відповідному журналі, в якому вказується одиниця виміру та облікова ціна кожного виду запасу. Важливо підкреслити, що до первинної вартості запасів додаються транспортні та заготівельні витрати.

Крім того, на підприємстві ведеться складський облік. Складський облік включає кількісний та оперативно-технічний облік товарно-матеріальних цінностей, які зберігаються на складах. Облік здійснюється за допомогою спеціалізованих карток і книг складського обліку. Всі виробничі запаси, що знаходяться на складах, підлягають ретельній перевірці, щоб визначити відповідність їх кількості, якості, асортименту згідно з супровідними документами та умовами поставки.

Обліковий процес виробничих запасів здійснюється з урахуванням різних аспектів, таких як місцезнаходження, обсяг та типи запасів. На основі аналізу облікових процедур у філії «Конотопський РЕМ» можна стверджувати, що загальний стан синтетичного та аналітичного обліку є задовільним. Проте, існує потенціал для подальшого удосконалення, особливо шляхом розширення Робочого плану рахунків в частині виробничих запасів, включно з введенням додаткових синтетичних рахунків і деталізацією аналітики.

Щодо аспекту складського обліку, то він на підприємстві встановлений на достатньому рівні. Тим не менш, існують напрями для його оптимізації: зокрема, оновлення обладнання на виробничих ділянках та покращення умов зберігання матеріалів на складах, що допоможе зменшити ризик псування запасів.

Велика увага на філії «Конотопський РЕМ» приділяється інвентаризації виробничих запасів, яка виконується відповідно до «Положення про інвентаризацію майна та зобов'язань», затвердженого Міністерством фінансів України, наказу по АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО» «Про проведення інвентаризації», Розпорядження по філії, та проводиться з урахуванням місць зберігання та відповідальних осіб, а дату та порядок проведення визначає директор філії. Процес інвентаризації включає підготовку відповідних документів, бухгалтерські записи та виявлення залишків на рахунках необхідні для виявлення і корекції можливих відхилень у обліку. Для забезпечення точності та ефективності процесу, складається інвентаризаційна комісія, визначаються терміни проведення та оформлення результатів відповідно до внутрішніх нормативних документів АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО».

За результатами, отриманими під час інвентаризації виробничих запасів, складається протокол, у якому зазначається стан складу, результати інвентаризації, визначаються варіанти обліку нестач і надлишків при пересортуванні, запис від нестач, втрат від псування цінностей, і вирішується, які заходи краще вжити, щоб запобігти нестачам і втратам у майбутньому.

Таким чином, провівши дослідження щодо обліку виробничих запасів філії «Конотопський РЕМ» можна зробити висновок, що він відповідає законодавству в цілому, обліковий процес на підприємстві добре організований, його організація та ведення відповідають чинним нормам та вимогам, серйозних порушень не виявлено.

2.3. Організація аудиту виробничих запасів на підприємстві

Аудиторська перевірка виробничих запасів у АТ "СУМІОБЛЕНЕРГО" здійснюється відділом внутрішнього контролю. Для цієї процедури використовуються різноманітні джерела інформації, які охоплюють

нормативно-правові акти, облікові принципи компанії та інші документи, що містять дані про залишки та оборот запасів. Відділ перевіряє відповідність цієї інформації законодавчим вимогам та визначає її достовірність у всіх ключових аспектах.

В філії «Конотопський РЕМ» планування внутрішнього аудиту має декілька етапів:

- попереднє планування аудиту;
- розробка і складання загального плану аудиту;
- підготовка та утворення детальної програми аудиту.

Завдання аудитора полягають у перевірці правильності класифікації запасів як активів компанії, упевненості у відповідності методик оцінки та обліку запасів чинному законодавству, перевірці дотримання цих методів компанією, а також в аналізі ефективності системи внутрішнього контролю та обліку запасів. Аудитор також перевіряє, чи забезпечується належний контроль за збереженням запасів на всіх етапах їх обігу, чи правильно використовуються запаси у виробничих процесах, а також чи відбувається своєчасне виявлення непотрібних запасів з метою їх реалізації або обміну. Аудит включає перевірку документації, що відображає господарські операції з запасами, та забезпечення достовірності інформації для користувачів. Важливою частиною аудиту є встановлення відсутності протизаконних дій, пов'язаних із обігом запасів, та виявлення помилок у бухгалтерському обліку та звітності.

Розглядаючи процес аудиторського обстеження запасів на підприємстві, аудитор опирається на стандарти, визначені П(С)БО 9 «Запаси», а також на вимоги податкового законодавства. Важливими джерелами для збору інформації та формування аудиторських доказів під час аудиту запасів є: наказ про облікову політику, первинні документи, що стосуються обліку запасів, різноманітні облікові реєстри, дані про інвентаризацію, звіти попередніх аудиторських перевірок, фінансова звітність та інші відповідні документи. Серед ключових первинних

документів, які використовуються для отримання аудиторських доказів, можна виділити:

- доручення як документ, що видається працівникам для отримання ТМЦ, де вказується детальний перелік цінностей;
- прибутковий ордер, оформлений матеріально-відповідальною особою для врахування надходжень матеріалів на склад;
- акт приймання матеріалів для обліку надходжень без супроводу (документального);
- лімітно-забірна картка, яка виписується для передачі ПММ зі складу МВО для подальшого підрахунку їх обсягу та вартості за місяць;
- накладна-вимога або накладна на відпуск матеріалів, що оформляється для відпуску цінностей зі складу або їх внутрішнього переміщення;
- товарно-транспортна накладна для оприбуткування матеріалів;
- відомість обліку залишків на складах, складена на основі карток складського обліку та заповнена матеріально-відповідальними особами;
- інструкція з інвентаризації, яка включає основні засоби, нематеріальні активи, ТМЦ, грошові кошти, документи і розрахунки.

Важливість цих документів полягає в їх ролі як джерел інформації для обліку виробничих запасів, включаючи первинні документи, рахунки-фактури, накладні, товарно-транспортні накладні, а також облікові реєстри, такі як «Відомість обліку видачі спецодягу та спецвзуття», «Акт на списання МШП».

Ретельний огляд внутрішніх регламентів та політик дозволяє аудитору отримати повну картину діяльності підприємства, включаючи особливості технологічних процесів, асортимент запасів, їх потреби та наявність, а також кількість та умови зберігання.

Поглиблений аналіз договірної бази із матеріально-відповідальними особами дає змогу визначити рівень довіри до них та їх відповідальності. Вивчення документів, що фіксують звичайний перебіг приймання та видачі

матеріалів, а також випадки порушень, дозволяє провести ґрунтовний аналіз та виявити можливі ризики.

Окрім того, значна увага приділяється аналітичним процедурам, що дозволяють оцінити рух запасів та аналізувати їх стан на кінець 2022 року, згідно з даними, представленими у таблиці 2.7, що включає в себе оцінку величини запасів, їх оборотності та ефективності використання.

Таблиця 2.7 – Аналіз руху запасів по філії «Конотопський РЕМ» за період 2022 р. тис. грн.

№	Найменування виробничого запасу	Балансова вартість на поч.2022 р	Надходження	Вибуття	Балансова вартість на кін. 2022 тис. грн.	Зміна балансової вартості
1	Стійка залізобетонна СВ 95-2	67093,90	0	19733,50	47360,40	-
2	Б/в Опора залізобетонна СВ-10,5	3960,00	0	360,00	3600,00	-
3	Бензин А-95	907,20	497032,00	491575,00	6364,20	+5457,00
4	Тосол	0	796,0	796,0	0	0
5	Б/в Провід АПВ 1х35	9,36	0	0	9,36	0
6	Електрод АНО-21 3мм	0	339,71	339,71	0	0
7	Муфта кінцева ЗКНТІ-10 (70-120)	5018,00	0	3763,50	1254,50	-
8	Б/в Запобіжник ПК	0	46,98	0	46,98	0
9	Муфта з'єднувальна ЗСТІ-10 (150-240)	12813,80	0	9610,35	3203,45	+9610,35
10	Ізолятор прохідний (ПЩ 10/630-8)	5625,0	0	0	5625,0	0
	Всього по рахунку	95427,26	498214,69	526178,06	67463,89	27963,37

З аналізу, представленого в табл. 2.8, випливає, що значну частину в загальній структурі виробничих запасів організації становлять різні типи залізобетонних опор (9,5, 10,5) та муфти. Станом на кінець 2022 року їх вартість складала 47,3 тис. грн., 3,6 тис. грн. та 1,2 тис. грн. відповідно. Проведений аналіз показує, що протягом 2022 року балансова вартість запасів зменшилася на 27,9 тис. грн. Це зумовлено перевагою витрат над

надходженнями, як визначено методикою обліку виробничих запасів. При цьому, основна частина виробничих запасів, що використовуються філією, припадає на ПММ.

Зауважимо, що стратегія внутрішнього аудиту передбачає розробку детального письмового плану, який включає:

- попередньо визначені обсяги та види запитань і тестів, необхідних для аудиту;
- забезпечення взаєморозуміння з МВО щодо ключових аспектів до початку перевірки;
- оформлення результатів аудиту у вигляді звіту, де висвітлюються виявлені порушення у сфері обліку виробничих запасів та пропозиції стосовно покарання відповідальних осіб;
- підготовка керівництвом філії заходів для виправлення порушень на основі звіту, з чітко визначеними термінами реалізації.

На рис. 2.1. визначимо порушення під час оформлення первинного обліку..

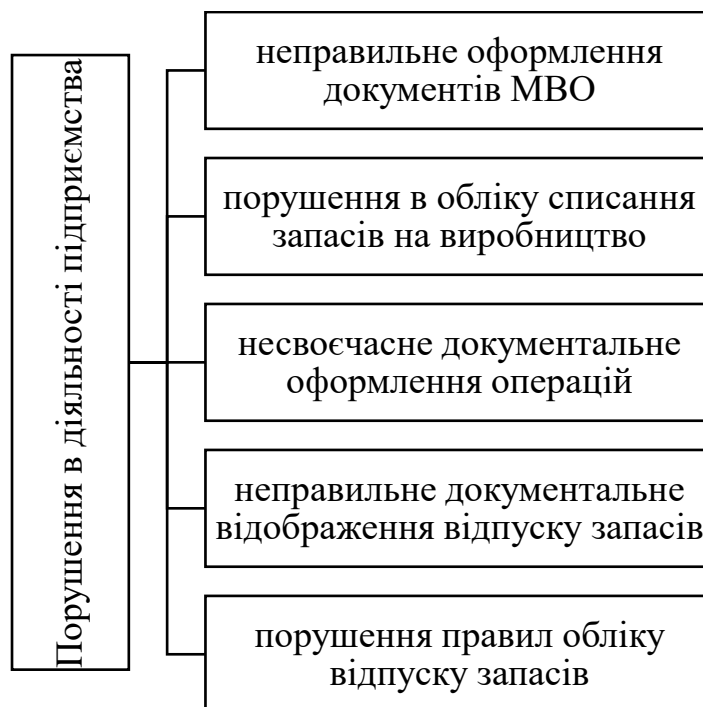

Рисунок 2.1 - Порушення в діяльності підприємства

Важливо, щоб процеси визнання, класифікації, оцінки та переоцінки виробничих запасів відповідали законодавчим нормам та правовим регуляціям. Під час внутрішнього аудиту запасів ефективно застосовувати різноманітні методики та підходи до перевірки, включаючи інвентаризацію, контрольні зіставлення, документальну відповідність, зворотну перевірку, арифметичний контроль, а також аналіз коректності визначення норм природних втрат. Детально описана методика проведення внутрішньої інвентаризації представлена в додатку П.

Беззаперечно, при будь-якому підході до організації аудиту, аудитор розробляє детальну програму аудиту. У цій програмі визначаються контрольні процедури, які сприяють наступному:

- підтвердження достовірності даних первинного обліку стосовно реальної наявності та обігу запасів;
- аналіз повноти та актуальності відображення первинних даних з обліку запасів у зведених документах та облікових регістрах;
- перевірка коректності ведення обліку запасів відповідно до діючих законів та нормативних документів, а також облікової політики підприємства;
- оцінка точності відображення даних про залишки запасів у звітності підприємства;
- перевірка стану зберігання запасів на підприємстві;
- підтвердження або спростування даних фінансової звітності підприємства, на яких базується достовірність, повнота та актуальність відображення господарських операцій, пов'язаних із запасами.

Узагальнення результатів представлено через модель внутрішнього аудиту запасів філії «Конотопський РЕМ» у додатку Р.

У філії «Конотопський РЕМ» внутрішній аудит запасів зосереджений на точному обчисленні різних типів запасів для їх ефективного планування та використання у виробничих процесах та наданні послуг, та включає етапи:

- аналізується якість обліку та механізмів контролю на підприємстві;
- здійснюється серія тестів, щоб оцінити ефективність існуючих систем контролю;
- виконуються процедури, що виявляють суть операцій із запасами. Це дозволяє аналізувати зібрані докази та визначати їх відповідність чинним регулятивним документам. На заключному етапі формуються пропозиції, спрямовані на усунення виявлених недоліків та оптимізацію використання ресурсів підприємства.

Таким чином, ефективне управління запасами – важливий аспект для бізнесу, особливо в умовах глобалізованого ринку. Аудит внутрішніх запасів дає можливість зрозуміти ефективність існуючих процедур обліку та контролю. Це забезпечує надійну базу для виявлення слабких місць та потенційних ризиків. Через це, компанії можуть виявити та усунути неефективність у своїх ланцюгах постачання. Такий підхід дозволяє забезпечити оптимальний обіг ресурсів та зменшити витрати.

Використання стандартизованих методів аудиту забезпечує систематичний підхід до оцінки процесів управління запасами. Тести ефективності допомагають ідентифікувати можливі прогалини у системах контролю. Процедури по суті дозволяють глибше зрозуміти характеристики та динаміку запасів. Аналізуючи результати, можна розробити стратегії для оптимізації використання ресурсів. Врешті, це сприяє підвищенню загальної продуктивності підприємства.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ Й МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФІЛІЯ «КОНОТОПСЬКИЙ РЕМ» АТ «СУМИОЛБЕНЕРГО»

3.1. Шляхи вдосконалення організації обліку виробничих запасів

Належне забезпечення запасами є ключовим елементом для успішного ведення господарської діяльності підприємства, а їх ефективне використання є основою для досягнення високої рентабельності. Для забезпечення ефективного управління матеріальними ресурсами, необхідно мати добре налагоджену систему обліку та внутрішнього контролю за наявністю та рухом запасів [40].

В рамках організації бухгалтерського обліку філії «Конотопський РЕМ» АТ «СУМИОБЛЕНЕРГО», особлива увага приділяється складському обліку. У складських приміщеннях використовується систематичне розміщення запасів за категоріями та розмірами на полицях та стелажах, що сприяє ефективності прийому, видачі та перевірки матеріальних ресурсів. Кожен вид матеріалу маркується спеціальними ярликами для зручності обліку.

Впровадження системи електронного документообігу на підприємстві значно покращило процеси інформаційного управління та сприяє ефективності облікових процедур. Документи, які надходять до бухгалтерії, проходять ретельну обробку та відображаються в облікових реєстрах відповідно до затвердженого графіку документообігу, що дозволяє контролювати рух виробничих запасів на підприємстві.

Автоматизація бухгалтерського обліку відіграє важливу роль у підвищенні ефективності та оптимізації роботи бухгалтерів. Застосування комп'ютерних технологій не тільки підвищує продуктивність, але й покращує процеси організації бухгалтерського обліку. Це дозволяє вести облік у автоматизованому режимі, як синтетичний, так і аналітичний, що відповідно

забезпечить точність та актуальність інформації в облікових записах [24].

Інтегрованою системою автоматизації даних в структурному підрозділі «Конотопський РЕМ» АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО» щодо обліку виробничих запасів є програмний продукт SAP, який має свої особливості й складності у сфері запасів, вимагаючи значних зусиль для ефективного використання.

Проте, щоб оптимізувати часові ресурси бухгалтерів, необхідно вдосконалювати наявні процеси в програмі SAP. Важливим аспектом, на який слід звернути увагу, є питання структуризації бухгалтерського обліку. Щодо цього аспекту, на підприємстві існує ефективна облікова політика, але вона містить деякі недоліки, зазначені в табл. 3.1

Таблиця 3.1 – Пропозиції щодо зміни облікової політики в частині обліку запасів

Положення облікової політики	Елемент облікової політики (існуюче)		Елемент облікової політики (пропозиції)
Одиниці бухгалтерського обліку запасів		Положення відсутнє	Вид запасів (найменування чи група).
При вибутті запасів	Здійснювати оцінку запасів перших за часом надходження	Здійснювати оцінку запасів за ідентифікаційною собівартістю	
МШП	Обліковувати на рахунку 22	Вартість МШП, переданих в експлуатацію, списувати з балансу на рахунки обліку витрат.	

Згідно з Наказом «Про облікову політику», в балансі підприємства відображаються запаси, оцінені або за їх первісною вартістю, або за чистою вартістю реалізації. Ці критерії використовуються для коригування балансової вартості запасів наприкінці звітнього року. Проведення аналізу виробничих запасів за період з 2020 по 2022 рік на рівні не тільки філій, а всього підприємства демонструє результати, які подані в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Виробничі запаси, товари та послуги по АТ «СУМІОБЛЕНЕРГО» за 2020 – 2022 рр.

Оборотні активи	Запаси	2022 рік	2021 рік	2020 рік
		23 637,00	13 185,00	15 035,00
Звіт про сукупний дохід	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1 723 733,00	2 134 984,00	1 546 715,00
Елементи операційних витрат	Матеріальні затрати	844 078,00	752 191,00	586 275,00
	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1 646 326,00	1 693 868,00	1 421 294,00
Рух коштів в результаті операційної діяльності	Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1 860 771,00	2 454 035,00	1 801 803,00
	Витрачання на оплату товарів (робіт, послуг)	925 961,00	943 564,00	725 378,00

Висновки щодо оборотних активів Акціонерного Товариства, особливо у контексті виробничих запасів, свідчать про їх значне зростання. Їх вартість підвищилася на 10,4 тис. грн, що у порівнянні з попереднім роком становить 180%, а також на 8,6 тис. грн, або 157% відносно 2020 року. Чистий дохід від продажу продукції, товарів та послуг у 2022 році знизився на 411 тис. грн, досягнувши 81% порівняно з 2021 роком, водночас він зріс на 177 тис. грн, або 111%, порівняно з 2020 роком.

Матеріальні витрати компанії постійно ростуть, відслідковуючи глобальні цінові тенденції, збільшуючись на 92 тис. грн. у 2021 році та на 258 тис. грн. у 2020 році. Собівартість проданих товарів та послуг зросла на 225 тис. грн. порівняно з 2020 роком, але знизилась на 47,5 тис. грн. у порівнянні з 2021 роком, що було очікувано через непередбачені обставини, такі як агресія Російської Федерації проти України.

Доходи від продажу продукції, товарів та послуг зросли на 59 тис. грн. у порівнянні з 2020 роком, але знизились на 593 тис. грн. відносно 2021 року, що відображає поточну економічну ситуацію. Витрати на придбання товарів

та послуг постійно зростають: на 17,6 тис. грн. у 2022 році та на 200 тис.грн. порівняно з 2020 роком.

На балансі Акціонерного Товариства «СУМІОБЛЕНЕРГО» виробничі запаси відображаються після вирахування резерву знецінення для малорухомих та застарілих одиниць, а витрати на створення цього резерву включаються до звіту про сукупний дохід у розділі інших операційних витрат.

Резерв для малорухомих та неліквідних виробничих запасів створюється з метою запобігання завищення активів у фінансовій звітності, переглядається щороку на дату звітності та нараховується у розмірі 100% вартості запасів, датованих понад рік, які не входять до аварійного запасу.

Отже, система обліку виробничих запасів у філії та в межах всього Акціонерного Товариства «СУМІОБЛЕНЕРГО» вимагає незначного поліпшення.

Існує кілька важливих аспектів для вдосконалення:

- насамперед, є потреба зниження частоти повторення однакових операцій (введення даних) у системі SAP при складанні документації на видачу матеріальних ресурсів. Це стосується введення ключових параметрів, таких як інформація про склад, підрозділ, балансову одиницю;
- відображення внутрішнього переміщення виробничих запасів необхідно зазначати у складських картках обліку;
- провести ремонтні роботи складських приміщень МВО для забезпечення належних умов для зберігання виробничих запасів.

Реалізація цих заходів покращення обліку та контролю за виробничими запасами забезпечить зростання ефективності фінансово-господарської діяльності. Вона допоможе встановити більш ефективний, менш трудомісткий процес обліку, контролю за рухом та використанням запасів, а також сприятиме їх економії.

3.2. Шляхи вдосконалення аудиту виробничих запасів

В умовах сучасної економіки, особливо в аспекті виробництва, основну роль відіграють виробничі ресурси. Їх вартість часто становить значну частку в загальних витратах на виготовлення продукції. Ефективне керування цими ресурсами безпосередньо впливає на рівень продуктивності підприємств, тому контроль за оптимальністю їх кількості та якості від керівництва є важливим. Аудит, який здійснюється для виробничих запасів, грає ключову роль, оскільки надає точну інформацію про їх обіг на підприємстві та адекватне їх відображення у фінансовій звітності [49].

Аудит виробничих запасів у сучасних умовах вимагає не лише дотримання стандартних процедур, а й креативного підходу, відповідальності та постійного вдосконалення професійних навичок аудитора. Важливо також дотримуватися етичних норм та міжнародних стандартів у цій галузі. Неefективний аудит може призвести до помилок у фінансових звітах, які, у свою чергу, негативно впливають на прийняття управлінських рішень.

Несумлінне виконання аудиторських обов'язків, включаючи випадки видачі висновків без фактичного аудиту, є порушенням етичних норм і підриває довіру до аудиторських висновків. Особливо небезпечним є порушення етичних стандартів заради фінансової вигоди, оскільки це може призвести до поширення недостовірної інформації у фінансовій звітності та збільшити ризики в сфері бухгалтерського обліку [50].

Вдосконалення аудиторської діяльності, зокрема у сфері виробничих запасів, вимагає використання різноманітних методів та підходів. Необхідно мотивувати аудиторів до використання уніфікованих процедур і принципів, що сприяє підвищенню якості їх роботи та надає точніші аудиторські висновки. Розробка єдиної інформаційно-методологічної бази та узгодження законодавства допоможе удосконалити аудиторські перевірки.

Також, важливим є аналіз і розробка стратегії та плану аудиту, урахування аспектів формування аудиторської документації і організації

документообігу. На стадії планування аудиту слід враховувати необхідність ідентифікації ресурсів для покриття секторів із підвищеним ризиком, а також оцінки ефективності їх управління. Важливо враховувати вплив інформації з додаткових джерел на оцінювані ризики [51].

Застосування комп'ютерних технологій в аудиті значно підвищує ефективність роботи. Розробка більш удосконаленої програми для аудиту, яка б охоплювала різноманітні види перевірок та надавала б висновки та рекомендації на їх основі, стає важливою. Така програма не лише полегшить проведення арифметичних перевірок і аналізу бухгалтерських записів, але й сприятиме точному заповненню бухгалтерських документів і фінансової звітності [52].

Аналізуючи широкий спектр джерел з питань аудиту виробничих ресурсів, ми дійшли висновку про наявність певних стандартних та потенційних недоліків у їх обліку, серед яких виявлено такі проблеми:

- неправильне або повністю відсутнє оформлення первинних документів;
- неповне врахування надходжень виробничих ресурсів;
- переоцінка вартості матеріальних запасів;
- порушення норм і лімітів списання виробничих запасів;
- недотримання правил інвентаризації;
- неефективне управління складським обліком та зберіганням виробничих запасів;
- відсутність податкових накладних;
- невідповідності між аналітичними та синтетичними даними обліку.

Ці проблеми, виявлені під час аудиту, вказують на необхідність зосередження уваги на якості цього процесу та розробці інтегрованих стратегій їх вирішення як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівні – для кожної окремої організації. Це особливо актуально у ринковій економіці, де великі компанії з позитивним аудиторським звітом щодо

діяльності користуються більшою довірою серед споживачів та суспільства загалом.

Ми пропонуємо такі шляхи оптимізації процесу аудиту виробничих запасів (рис. 3.1).

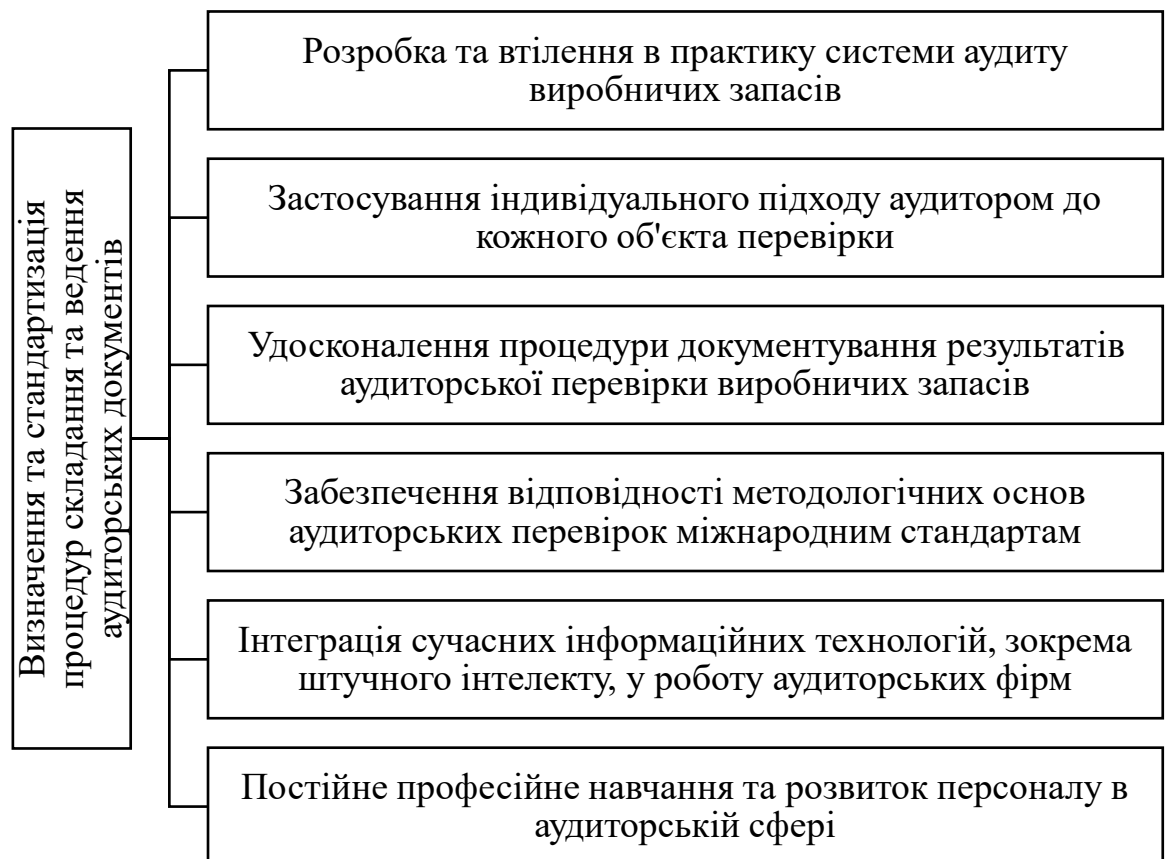

Рисунок 3.1 – Рішення та підходи щодо покращення процесу аудиту виробничих запасів

Ключовим фактором у цьому процесі є оптимізація методології аудиту, яка включає комплексне вдосконалення як самого процесу аудиту, так і підходів до обробки та використання його результатів. Важливість цього підходу обумовлена зростанням масштабів діяльності підприємств та збільшенням складності виробничих процесів, що в свою чергу підвищує ризики, пов'язані з управлінням запасами.

Насамперед важливо зосередитись на чіткому визначенні та уніфікації методів створення і ведення аудиторської документації. Ключовим є

створення аудиторських записів, які б містили деталізовані, точні та послідовні дані. Такий підхід дозволить аудиторам ефективно слідкувати за усіма аспектами, пов'язаними з управлінням виробничими запасами. Окрім цього, важливо розробити внутрішні стандарти аудиту, що включатимуть конкретні вказівки щодо методів оцінки запасів, їхньої вартості та ідентифікації ризиків, та забезпечать однорідність та відповідність аудиторських процедур, знижуючи ризик помилок і непорозумінь.

Значну роль у підвищенні ефективності аудиту відіграють сучасні інформаційні системи. Автоматизація процесів збору та аналізу даних за допомогою програми SAP збільшує швидкість та точність аудиту, надає можливості для більш глибокого аналізу, що полегшує процес аудиту та допомагає виявляти невідповідності та потенційні ризики.

Потрібно визначити чіткі та універсальні принципи аудиту, враховуючи особливості виробничих запасів. Це передбачає уніфікацію термінології та критеріїв, які будуть застосовуватися при аудиті, забезпечуючи таким чином узгодженість підходів у оцінці запасів на різних підприємствах.

Далі йде розробка конкретних правил та методик аудиту. Це включає створення докладних інструкцій для оцінки виробничих запасів, виявлення потенційних ризиків, а також методів контролю та перевірки. Методики мають бути гнучкими та адаптованими до умов конкретного підприємства, при цьому забезпечуючи точність та об'єктивність оцінок.

Загальні результати аудиту виробничих запасів, проведеного на прикладі філії «Конотопський РЕМ», можна побачити у табл. 3.3 додатку С.

В контексті аудиту, одним з фундаментальних аспектів є оптимізація ефективної інформаційної платформи. Така платформа зазвичай базується на програмному забезпеченні, яке використовується Акціонерним Товариством. Цей процес передбачає об'єднання різних джерел інформації, використовуваних для аудиту запасів, у єдину інтегровану систему – SAP. Вона охоплює дані про потоки запасів – прибуття, витрати, залишки – та

інформацію про постачальників і умови зберігання. Централізація інформації сприяє підвищенню ефективності та швидкості аудиторської роботи, надаючи швидкий доступ до потрібних даних.

Під час аудиту виробничих запасів, індивідуальний підхід аудитора до кожного об'єкта перевірки є ключовим для успіху. Цей підхід дозволяє аудиторам гнучко налаштовуватися на унікальні особливості кожного підприємства, що підвищує точність та ефективність аудиторських висновків. Основою такого підходу є детальний аналіз внутрішніх процесів управління запасами, включаючи умови зберігання, методи обліку та контролю, що допомагає аудиторам враховувати специфіку кожного підприємства і таким чином збільшувати точність аудиту.

Головним елементом індивідуального підходу є вибір аудитором найбільш підходящих методів та інструментів для оцінки виробничих запасів, залежно від умов та потреб конкретного підприємства. Це може включати застосування спеціалізованих інструментів для глибокого аналізу даних, а також альтернативні методики оцінки, які дозволяють аудиторам точно визначати стан виробничих запасів.

Персоналізований підхід у аудиторській практиці передбачає ретельний аналіз ризиків, які можуть виникнути в діяльності конкретного підприємства. Аудитор має брати до уваги можливі загрози, що можуть негативно вплинути на запаси організації, враховуючи ризики, пов'язані з ланцюгами постачання, зберіганням продукції, а також ринковими та фінансовими умовами. Детальний аналіз цих аспектів надає аудитору можливість формувати виважені рекомендації, які б відображали специфіку та виклики, що характерні для підприємства.

Грамотне спілкування з керівниками та працівниками дає можливість аудитору отримати ґрунтовне розуміння особливостей функціонування підприємства, налагодити діалог та забезпечити підтримку з боку персоналу. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності аудиторської роботи та точності аудиторських висновків.

Зокрема, важливим є визначення вимог до формату та структури документації, зокрема стандартизація форм документів для записування результатів аудиту, які спрощують розуміння, аналіз даних, а також полегшують процеси порівняння та перевірки інформації.

Для ефективного удосконалення процесу документації важливо впровадити комплексні заходи щодо захисту інформації. Це передбачає створення міцних систем безпеки даних для недопущення неавторизованого доступу та забезпечення непорушності аудиторських даних. Не менш важливою є розробка процедур для гарантування таємності конфіденційної інформації в аудиторських документах. Опікуватися цими процедурами має відділ ІТ АТ та відділ підтримки програмного забезпечення SAP.

Важливим є також забезпечення відповідності аудиторських перевірок міжнародним стандартам, що є основою для забезпечення якості та міжнародної сумісності аудиторських процедур. Це вимагає інтегрованого підходу, який об'єднує розуміння міжнародних норм і їх застосування в аудиторській практиці.

Перший етап у цьому процесі полягає у детальному вивченні міжнародних стандартів аудиту, таких як Міжнародні стандарти аудиту (МСА) та інших відомих галузевих нормативів. Це дає можливість аудиторам розібратися в основних принципах та вимогах міжнародного аудиту. Необхідно також звернути увагу на аналіз розбіжностей між національними та міжнародними стандартами.

Для підвищення якості аудиту важливо впровадити механізми зворотнього зв'язку та моніторингу. Це забезпечить ефективне відстеження впливу внесених змін і сприятиме постійному вдосконаленню аудиторських процедур. Необхідно здійснювати регулярний огляд і аналіз аудиторських процесів, перевіряти їх відповідність міжнародним стандартам і вносити необхідні корективи вчасно.

Важливим є інтеграція новітніх інформаційних технологій, зокрема впровадження штучного інтелекту, у практику аудиторських фірм. Це

відкриває нові перспективи для зростання ефективності та точності аудиторських дій. Штучний інтелект значно трансформує методи обробки і аналізу даних, а також процеси прийняття рішень у сфері аудиту.

Крім того, штучний інтелект може бути застосований для глибшого аналізу даних. Він дозволяє виявляти складні зв'язки і закономірності, які можуть залишатися непоміченими при традиційному підході. Це особливо корисно при роботі з великими масивами даних, де потрібно швидко виявляти аномалії чи незвичайні тенденції.

Контроль за виробничими ресурсами включає всебічний аналіз усіх сторін, обсягів та етапів переміщення ресурсів від постачальника до споживача. Аналіз цих процесів надає цінну інформацію про перехід ресурсів між філіями підприємства, допомагає виявляти слабкі та сильні сторони в діяльності відділу закупівель та в роботі підприємства в цілому. Аудиторська діяльність допомагає виявляти розбіжності між плановими та фактичними процесами управління ресурсами. Ефективна реалізація аудиторських рекомендацій може значно підвищити продуктивність роботи підприємства.

ВИСНОВКИ

Виробничі запаси представляють собою оборотні активи, які використовуються в основній діяльності підприємства, перебувають на різних етапах виробничого процесу для використання у процесі виробництва обладнання, виконанні робіт та наданні послуг, а також у процесі управління підприємством.

Згідно з П(С)БО 9, класифікація запасів включає в себе: матеріали основні, допоміжні, сировину, комплектуючі елементи; продукцію, яка ще не завершила виробництво; готову продукцію; товари для реалізації; предмети, що швидко зношуються та мають невелику вартість (МШП).

Виробничі запаси, які використовуються в процесі виробництва, можуть бути придбані, виготовлені самостійно чи отримані іншим шляхом. Вони зберігаються для використання у виробництві обладнання, виконанні робіт, наданні послуг або для звичайного операційного циклу підприємства.

До виробничих запасів відносяться: основні та допоміжні матеріали; комплектуючі вироби, придбані для обслуговування основних засобів; інші матеріальні цінності, необхідні для виробничого процесу, обслуговування адміністративних потреб; предмети, які служать не більше одного року або одного операційного циклу.

Коректне визначення категорії запасів має вирішальне значення для правильного обліку цих активів. Виробничі запаси є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства, і їх оптимальне зберігання гарантує безперервність виробничих процесів та допомагає уникнути ризиків, пов'язаних з нестачею необхідних ресурсів.

Управління виробничими запасами відіграє ключову роль у досягненні ефективності підприємства. Науковці виділяють основні функції управління запасами: планування, організація, координація діяльності, контроль, регулювання, проведення обліку та аналіз.

Проведення аудиту запасів у виробничому процесі є частиною комплексного аудиту підприємства. Це пояснюється тим, що виробничі запаси займають значну частку в структурі активів організації та мають вирішальний вплив на формування витрат і прибутковості. Основна мета такого аудиту – це аналіз і вивчення фінансової інформації про рух і залишки запасів, щоб переконатися, що вона в усіх важливих аспектах відповідає встановленим нормативам і законодавству. Аудит забезпечує перевірку достовірності, легальності та повноти фіксації економічних подій, що відображаються у бухгалтерському обліку. Завдання аудитора полягає у встановленні точності та повноти обліку та звітності про всі операції, пов'язані з товарно-матеріальними цінностями.

Процес документування господарських операцій філії «Конотопський РЕМ» АТ «СУМІОЛБЕНЕРГО» організовано з високим рівнем відповідальності. У ході аналізу документального забезпечення руху виробничих запасів у філії використовуються документи відповідно чинного законодавства.

Синтетичний рахунок 20 «Виробничі запаси» служить для ефективного обліку матеріалів на підприємстві. Надходження товарів та матеріалів відображається у дебеті цього рахунку, тоді як витрати, пов'язані з виробництвом, продажем чи переробкою запасів, фіксуються у кредиті. Для деталізації обліку використовуються субрахунки 201, 203, 205, 207, 209, 22, що дозволяє точніше вести облік на філії «Конотопський РЕМ».

Процес внутрішнього аудиту запасів філії «Конотопський РЕМ» передбачає ретельний аналіз та планування різних категорій запасів для їхнього ефективного використання у виробництві або наданні послуг. Внутрішній аудит включає оцінку контрольних процедур, проведення тестів для перевірки ефективності контролю, аналіз даних для забезпечення точності бухгалтерського обліку, перевірку відповідності операцій законодавству, а також розробку стратегій для усунення недоліків та поліпшення складських операцій.

Для оптимізації аудиту виробничих запасів важливо встановити стандартизовані процедури складання аудиторських документів, інтегрувати систему аудиту у виробничий процес, забезпечувати індивідуальний підхід до кожного об'єкту перевірки, удосконалювати методи документування аудиторських результатів.

Досягнення поставлених цілей у рамках дослідження системи обліку та аудиту виробничих запасів на підприємстві філія «Конотопський РЕМ» Акціонерного Товариства «СУМІОБЛЕНЕРГО» вважається успішним. Бухгалтерський облік на підприємстві виявився раціонально структурованим, орієнтуючись на наступні ключові аспекти:

- вивчення структури виробництва, використовуваних технологій та організації виробничих процесів;
- організація роботи облікових працівників та облікового апарату в цілому;
- налаштування облікового процесу, включаючи визначення обсягу облікових операцій;
- підготовка та навчання персоналу для глибокого розуміння і застосування чинного законодавства та нормативних документів у сфері бухгалтерського обліку.

Ефективна організація обліку сприяє удосконаленню документації господарських операцій, оптимізації обробки інформації в бухгалтерському обліку, раціональному використанню робочого часу працівників. Це забезпечує точний, своєчасний та ефективний облік із мінімальними витратами ресурсів.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що система обліку виробничих запасів, що поєднує постійний внутрішній та періодичний зовнішній аудити, є адекватною для забезпечення достовірності фінансової звітності підприємства. Облік відображає фактичні господарські операції, а аудит перевіряє їх достовірність, законність та повноту відображення цих операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-XIV
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Мінфіну України від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> / (дата звернення: 30.11.2023).
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (мсбо 2) Запаси. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text/ (дата звернення: 30.11.2023).
4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 : станом на 3 листоп. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 30.11.2023).
5. Аналітичні процедури: Міжнародний стандарт аудиту 520. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%20(1).pdf) (дата звернення: 06.11.2023 р.).
6. Артеменко Н. В. Виробничі запаси: особливості обліку та методичні засади проведення аудиту. Економіка і суспільство. 2017. № 12. С. 665–670.
7. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. // 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 242 с., 244–245 с
8. Аудиторська документація : Міжнародний стандарт аудиту 230. URL: http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.
9. Аудиторські докази : Міжнародний стандарт аудиту 500. URL: http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.
10. Балашук Д.М. «Значення обліку виробничих запасів в управлінні підприємством»/ Д.М.Балашук / / 69-та студентська науково технічна

конференція / Національний університет «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – С 404-406

11. Бойко В. Бізнес: словник-довідник. Київ: Україна, 2005. - 157 с.

12. Бондаренко Н. М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві / Н. М. Бондаренко, А. М. Яресько // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 4. – С. 273–281.

13. Бурдейна Л.В. Удосконалення методології бухгалтерського обліку виробничих запасів. Збірник наукових праць Буковинського університету. Економічні науки. 2017. Вип. 13. С. 126–132.

14. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту / М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій. // – Київ : Центр навчальної літератури, 2017. – 488 с.

15. Гамова О. В., Феофанов Л. К., Ракитянська Ю. В. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту виробничих запасів на складах підприємств. Економічна наука. 2020. № 3. С. 57 – 62.

16. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. / Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навчальний посібник. // Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 53–60 с.

17. Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту : Міжнародний стандарт аудиту 200. URL: http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.

18. Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища: Міжнародний стандарт аудиту 315. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201(1).pdf) (дата звернення: 12.11.2023).

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення:

10.08.2021. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 12.11.2023).

20. Кисилевич Т.І. Аудит матеріально-виробничих запасів / Т.І. Кисилевич // Економіка та підприємництво. – 2016. – № 7 (72). – С. 598-601.

21. Клімов А., Міронова О., Пантелеев В., Утен-кова К. Практичний аудит: анфАС та ПРОФІль / за ред. В. Ю. Лісіної. Х. : Фактор, 2010. – 720 с.

22. Коваль Н. І. «Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінський аспекти»/ Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики, 2017, №7, с.93–105. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/

23. Ковтун К. О., Августова О. О. Переваги та недоліки методів оцінки вибуття запасів. Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів, маркетингу та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 26 квітня 2021 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2021. – 276 с.

24. Комп'ютеризація аудиту в Україні. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» (28 грудня 2018 року, м. Тернопіль). Тернопіль. 2018. С. 177 – 179.

25. Кононенко В. А., Сватаненко С. С. Облік виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення. Економіка і суспільство. 2018. № 4 . – С. 338 – 348.

26. Крищук А. Ю. Особливості методики проведення аудиту виробничих запасів. Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торгівельно-економічного інституту КНТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. Вип.72. –С. 288–294.

27. Кудирко О., Крупельницька І., Копчикова І. Товарні запаси як об'єкт управління підприємства роздрібної торгівлі. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. 2020. Vol. 6. Issue 3. С. 82–87. URL: https://eujem.cz/wpcontent/uploads/2020/eujem_2020_6_3/13.pdf

28. Кузьменко О. М. Сутність виробничих запасів та їх класифікація. *Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. Київ : КНЕУ, 2008. Вип. 12. С. 259–267.*
29. Кулик В.А., Левченко З.М. / *Облікова політика підприємства: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. // В.А. Кулик, З.М. Левченко. – Київ: SBA-Print, 2019. – 238с.*
30. Куць Т. В., Басиста С. А. *Методи оцінки виробничих запасів підприємства. «Молодий вчений». 2017. № 12. – С. 690–693.*
31. Максименко І. Я., Іванченко А. Г. *Особливості обліку виробничих запасів в управлінні діяльністю підприємства. Ефективна економіка. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7266> (дата звернення: 10.10.2023).*
32. Максименко І.Я., Вайло Т.В. *Особливості обліково-аналітичного відображення товарних запасів в системі управління торгівельним підприємством. Науково-практичний журнал Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 16. – С. 22–25*
33. Мардус Н. Ю. *Особливості організації і методики аудиту облікової політики підприємства / Н. Ю. Мардус // Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти : зб. наук. пр. за матеріалами 2-ї Всеукраїнської наук.-практ. конф., 29-30 березня 2018 р. – Дніпро : НМетАУ, 2018. – С. 369–372.*
34. Меліхова Т. О., Ніколаєнко Н. С. *Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. Економіка та держава. 2017. № 1. – С. 51–55.*
35. Мельнікова К. С. *Напрями удосконалення методів і процедур аудиту виробничих запасів на прикладі макаронної фабрики. Економічні студії. 2014. №1(1). –С. 13–18.*
36. *Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства Фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. Законодавство України:*

база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07> (дата звернення: 12.11.2023).

37. Михайлишена А. М. Облік і аудит виробничих запасів підприємства. Спеціальність 071 «Облік і оподаткування», Освітня програма «Облік і оподаткування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

38. Михалевич С.Г. Облік і внутрішньогосподарський контроль виробничих запасів: теорія і практика): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / С.Г. Михалевич. – К.: 2009. – 22 с. - вставить сюда рухом виробничих запасів. []

39. Назаренко І. М., Місюров О. В. Аудит виробничих запасів: особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки. Економіка і суспільство. 2018. № 19. – С. 1312 – 1318.

40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 23.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336> (дата звернення: 07.11.2023).

41. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/> (дата звернення: 30.11.2023).

42. Оглобін А.А. Планування та контроль запасів матеріальних ресурсів підприємств в умовах нової економічної реформи: Дис. канд. ек. наук: 08.00.21. — Свердловськ, 1999. — 243 с.

43. Олійник Т.О., Музичук Р.В. Формування первісної вартості виробничих запасів. Т.О. Олійник, Р.В. Музичук. Сталий розвиток економіки. 2013. № 3. – с. 266-269.

44. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30. 11. 1999 р. № 291. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 30.11.2023).

45. Планування аудиту фінансової звітності : Міжнародний стандарт аудиту 300. URL: http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf. (дата звернення: 30.11.2023).

46. Планування аудиту фінансової звітності: Міжнародний стандарт аудиту 300. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201(1).pdf) (дата звернення: 12.11.2023).

47. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 15.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 07.11.2023).

48. Подолянчук О. А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 5. – С. 88–101.

49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства Фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 11.11.2023).

50. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства Фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 11.11.2023).

51. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затв. Наказом МФУ від 20.10.99 № 246. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 30.11.2023).

52. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства Фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 07.11.2023).

53. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. №879. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 12.11.2023).

54. Польова Т. В., Охрей Т. С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. Економічний простір. 2020. № 160. – С. 124–128.

55. Попович К.В. удосконалення організації обліку виробничих запасів на підприємствах України. К.В. Попович. управління розвитком. 2013. № 15(155). – с. 65

56. Порядок визначення розмірів збитку від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. № 116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-п> (дата звернення: 12.11.2023).

57. Приймак С.В., Жук А.Б. Удосконалення методики аудиту облікової політики підприємства / Економічні науки, «Молодий вчений». №4 (56) квітень 2018р. –С. 836

58. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 01.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 11.11.2023).

59. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Законодавство України: база даних /

Верхов. Рада України. Дата оновлення: 14.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 11.11.2023).

60. Прокопович Л. Б. Аналіз виробничих запасів в системі управління ресурсним потенціалом підприємства. «Молодий вчений». 2017. № 10 (50). – С. 1014 – 1017.

61. Радіонова Н. Й., Тищенко С. В. Методичні засади проведення аудиту виробничих запасів. Інтернаука. 2020. № 16 (96). –С. 21–24.

62. Рогова Д. О., Беренда Н. І. Мета та стадії проведення аудиту виробничих запасів. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 16. – С. 168– 171.

63. Роева О. С. Аудит виробничих запасів підприємства. Економічні студії. 2018. № 2 (20). –С. 153–157.

64. Рубан Л. О., Яковенко Т. І. Економічна сутність поняття виробничі запаси на промисловому підприємстві. Інфраструктура ринку. 2019. № 34. – С. 319–324.

65. Сайт Аудиторської палати України. – Режим доступу : <https://www.apu.com.ua>

66. Сайт Спілки аудиторів України. – Режим доступу : <http://www.spilka-audit.org.ua>.

67. Сиротюк Г., Сиротюк К. Методичні особливості аудиту виробничих запасів. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. 2015. № 22(1). – С. 92–97.

68. Скорба О. А. Методика аудиту виробничих запасів. URL: http://www.rusnauka.com/10_DN_2014/Economics/7_164604.doc.htm.

69. Скорба О. А. Організація проведення аудиту виробничих запасів. URL: http://www.rusnauka.com/9_NND_2014/Economics/7_164138.doc.htm.

70. Скрипник М. І., Григоревська О. О., Радіонова Н. Й. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2016. Вип. 2-3 (35). – С. 378–398.

71. Тарасенко Н. І. Оцінка виробничих запасів для цілей обліку. Кіровоград: Наукові записки КНТУ. 2011. №11. – С. 68.
72. Утенкова К. О. Аудит : навчальний посібник. К. : Алерта, 2011. 408 с. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/5334-metodika-audit-virobnichih-zapasv.html>.
73. Фінансова звітність підприємств: Навчально-методичний посібник / С. В. Приймак, М. Т. Костишина, Д. В. Долбнева. – Львів: Ліга-Прес 2016. – 268 с.
74. Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності: Міжнародний стандарт аудиту 700. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201(1).pdf) (дата звернення: 12.11.2023).
75. Циган Р. М., Дідур С. В. Особливості організації обліку виробничих запасів та її оцінка в системі бухгалтерського обліку. Ефективна економіка. 2018. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/103.pdf (дата звернення: 29.10.2023).
76. Швець І. Б., Бондарева І. А. Управління виробничими запасами на підприємстві: монографія. Донецьк: НАН України. Інститут економіки промисловості, 2003. 182 с.
77. Шендригоренко М. Т. Виробничі запаси: нормативно-правове регулювання обліку та пропозиції з підвищення ефективності внутрішнього аудиту. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Одеса, 2019. № 36. – С. 182–187.

ДОДАТКИ

Додаток А

Категорія запасів відповідно до П(С)БО № 9 та М(С)БО № 2

Додаток Б

Інтерпретація терміна «запаси» в економічних дослідженнях

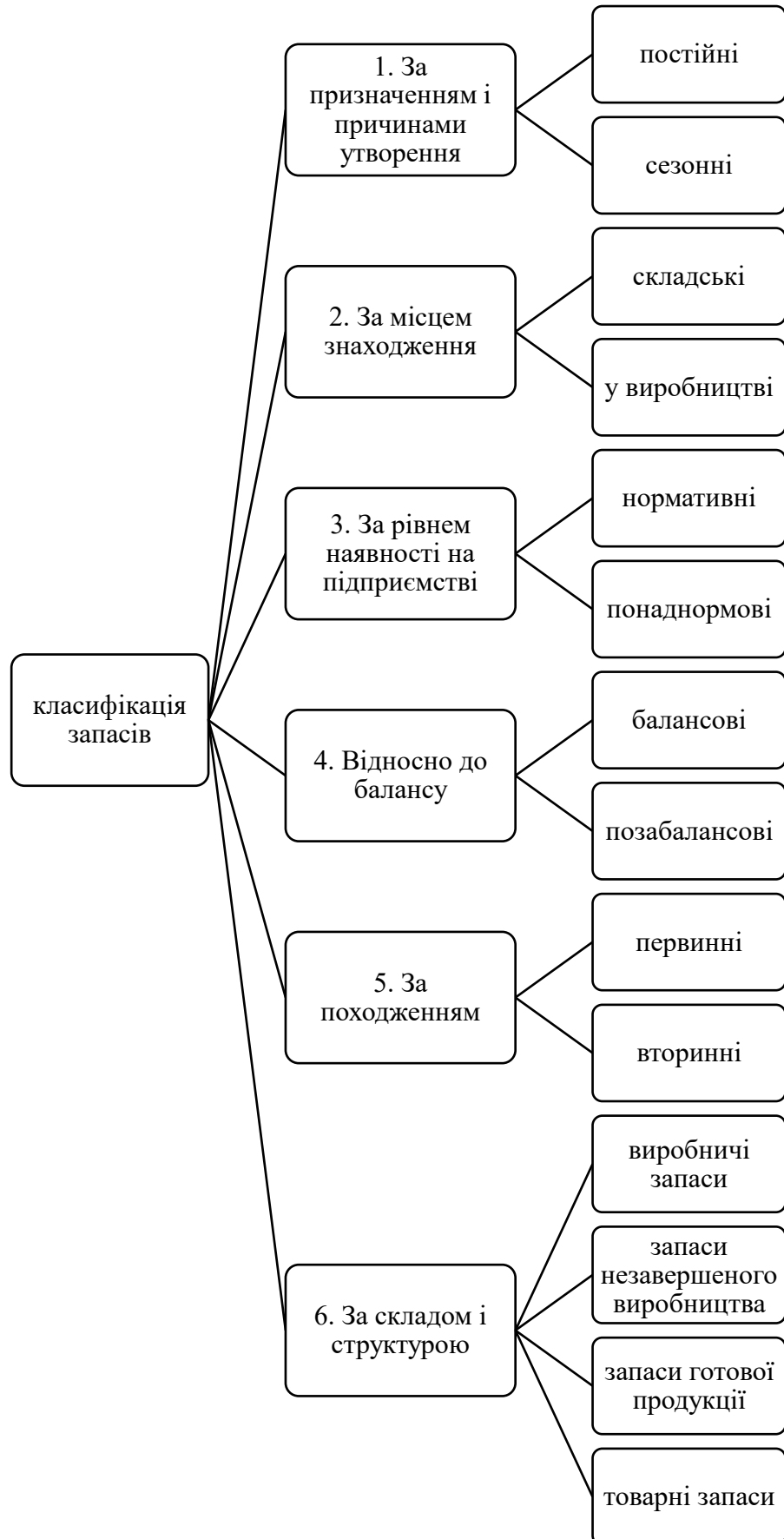
Автор	Визначення
Розуміння поняття запаси згідно з правовими нормами	
Директиви з обліку запасів у банківських установах України	Запаси – це категорія активів, які зберігаються у підприємстві для забезпечення сталої роботи банку та надання банківських послуг.
Нормативи щодо чисельності працівників у бухгалтерії	Запаси – це категорія активів, що включає: – товари, призначені для продажу в рамках звичайної ділової діяльності; – продукцію, що перебуває у стадії виробництва з метою її подальшого продажу; – ресурси, зберіганні для використання в процесі виробництва товарів, виконання робіт чи надання послуг, а також для управління діяльністю підприємства
Порядок класифікації майна для державних підприємств	Запаси – це категорія оборотних активів, що включаються для продажу у звичайній господарській діяльності (готові продукти, товари); товари, що знаходяться у процесі виробництва з метою продажу (незакінчене виробництво); а також матеріали, призначені для використання в процесі виробництва, виконання робіт або надання послуг (сировина, матеріали тощо)
Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку	Запаси – це активи, що: – зберігаються для реалізації в звичайних умовах бізнесу; – знаходяться на стадії виробництва для подальшого продажу; – виступають у ролі основних або допоміжних матеріалів, використовуваних у виробничому процесі або під час надання послуг
Нормативи бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	Запаси – це активи, які: – зберігаються з метою їх подальшої реалізації в рамках звичайної господарської діяльності; – перебувають у стадії виробництва для реалізації виготовленої продукції; – використовуються в процесі виробництва, виконання робіт, надання послуг або для управління підприємством
Різні підходи до трактування запасів науковцями	
Бардаш С.В.	Запаси – це категорія оборотних активів, які використовуються для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу або впродовж 12 місяців з моменту внесення в баланс.
Безверхий К.Л.	Запаси – це різновиди товарів виробничо-технічного призначення, споживчі та інші товари, що перебувають на різних етапах виробництва та обігу, чекаючи включення у виробничий або особистий споживчий процес.

Продовження додатку Б

Валентинова Т.К.	Запаси – це активи, призначені для продажу, готові до передпродажної підготовки, матеріали, використані у виробничому процесі або для надання послуг.
Загородній А.Г.	Запас – це предмети, що зберігаються для майбутнього використання.
Гадзевич О.І.	Запаси – це визначена кількість продуктів, матеріалів і ін., зібраних заздалегідь для використання за потреби
Великий тлумачний словник сучасної української мови	Запаси – «певна кількість чогось, зібраного наперед; наявність чогось, що накопичується протягом певного періоду часу».
Бутинець Ф.Ф.	Запаси – це всі товари, які були доставлені на склади підприємства і ще не були задіяні в першій стадії обробки, відносяться до загальних запасів, що використовуються в процесі виробництва.
Сопко В.В.	розглядає запаси як накопичені ресурси, що використовуються у виробництві для продажу готової продукції. Він стверджує, що суть запасів полягає у сукупності матеріальних благ, створених без конкретної цілі та призначення, які можуть бути використані непередбачуваним чином.
Василенко В.О. Ткаченко Т.І.	Визначають як запаси матеріальних активів підприємства, які є необхідними для його функціонування.
Посилкіна О.В. Сагайдак-Нікітюк Р.В. Доровський О.В. Кубасова Г.В.	Розуміння запасів охоплює матеріальні активи, які перебувають у різних фазах процесу виробництва та дистрибуції. Це включає в себе сировину, основні та допоміжні матеріали, а також інші товари, які перебувають на етапі включення у виробничий процес або готову продукцію, яка очікує відправки споживачеві.
Чаюн І.Ю., Бондар І.Ю.	Запаси можна визначити як матеріальні ресурси, необхідні для забезпечення процесу розширеного відтворення, підтримки сфери матеріального виробництва та задоволення потреб населення. Ці ресурси зберігаються на складах чи інших локаціях для їх подальшого використання у відповідних процесах.

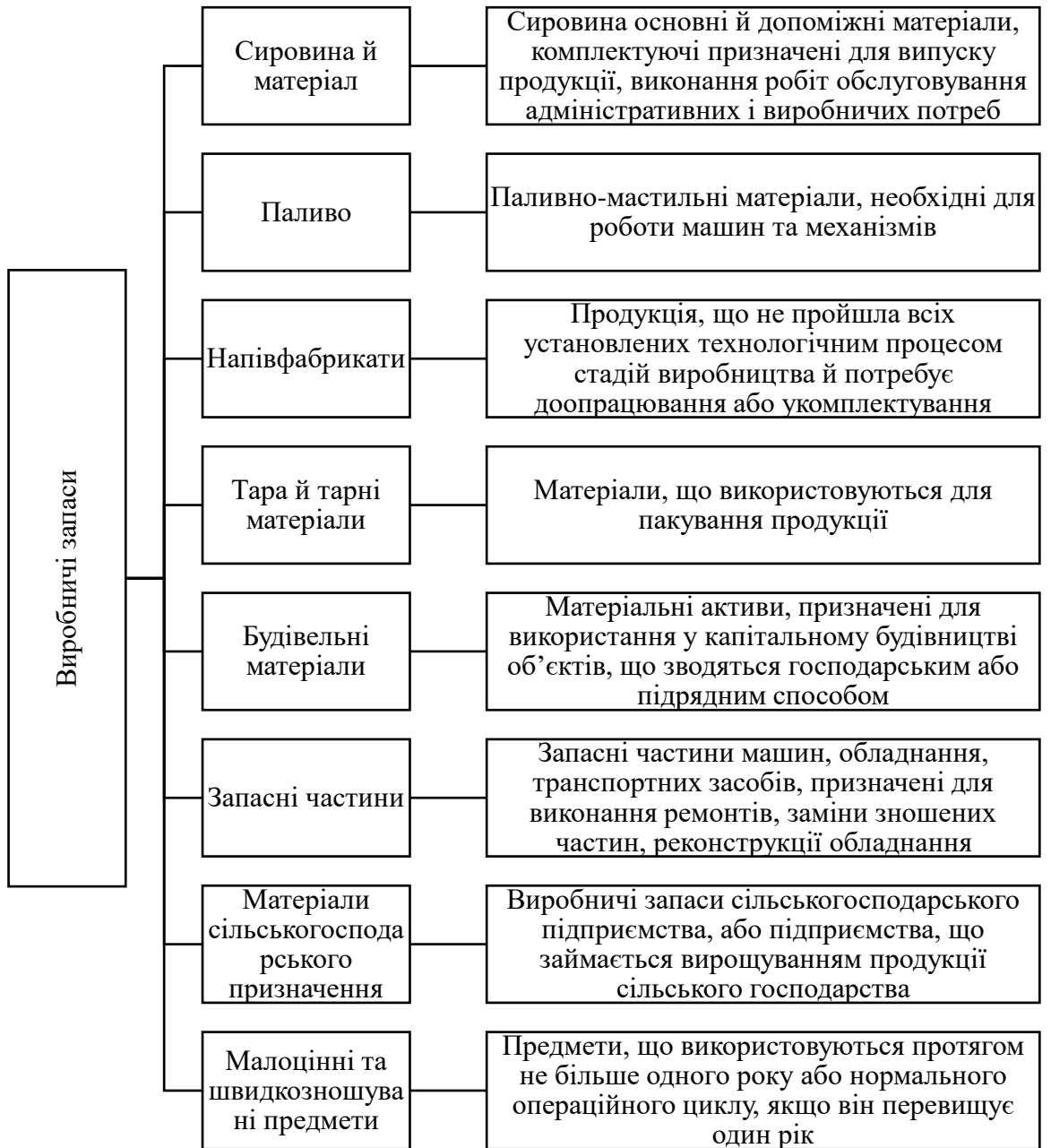
Додаток В

Узагальнена класифікація запасів

Додаток Г

Класифікація виробничих запасів

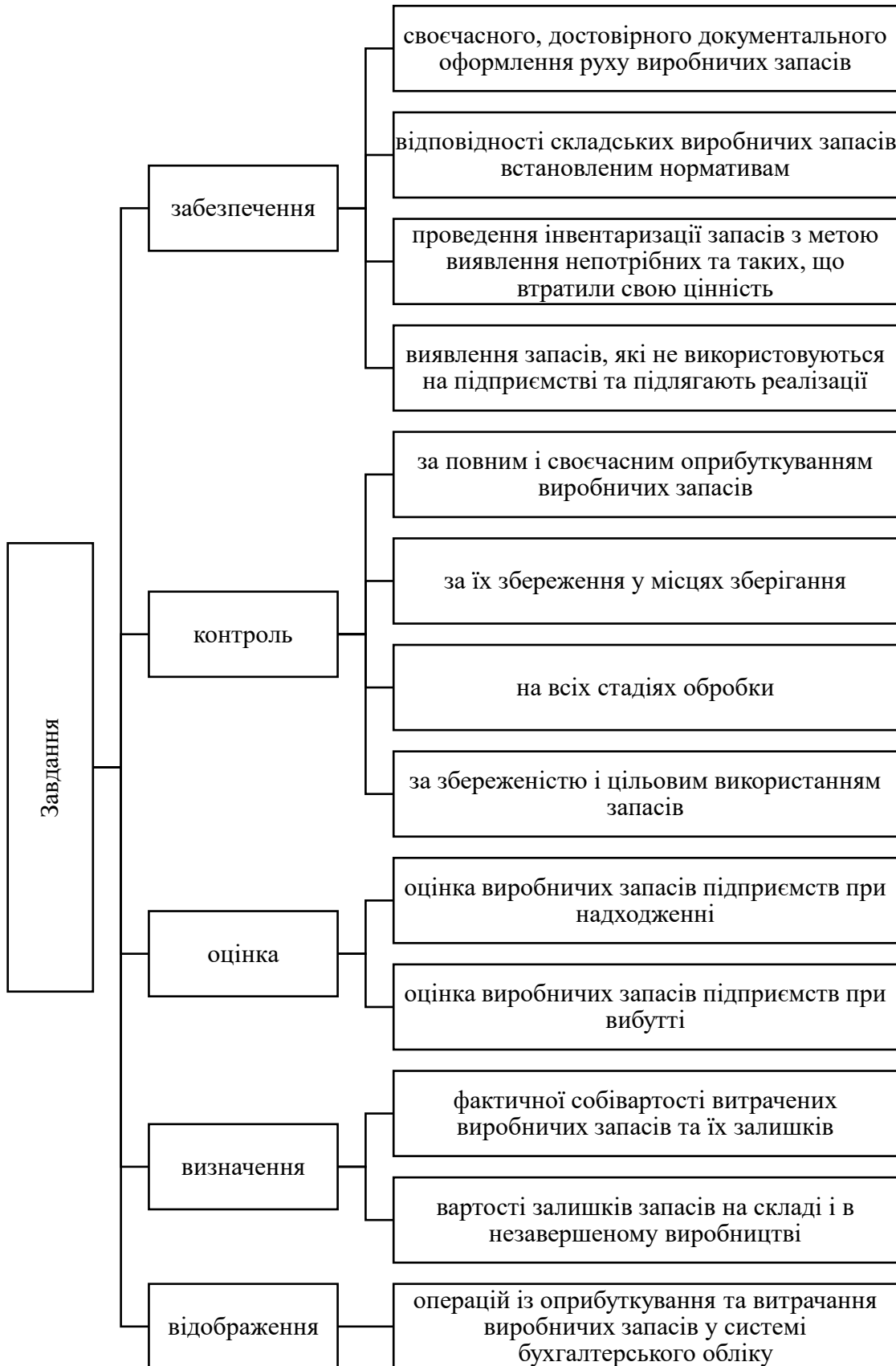
Додаток Д

Підходи до оцінки запасів у виробництві

Метод	Характеристика
Оцінка витрат на одиницю запасів	Цей метод ґрунтується на обчисленні витрат для кожної одиниці запасу окремо. Він ефективний у випадках: коли асортимент запасів обмежений, при реалізації спеціальних замовлень чи проектів, якщо запас має унікальні характеристики, або його вартість є низькою, та коли заміна запасу іншими видами неможлива.
Метод середньозваженої вартості	Вартість кожної одиниці запасу розраховується шляхом ділення загальної вартості залишків на початок місяця та вартості запасів, отриманих у цьому місяці, на загальну кількість цих запасів. Вартість запасів може залежати від ціни на запаси, придбані наприкінці місяця. Цей метод є придатним при відсутності точної ідентифікації запасів та у разі використання періодичної системи обліку.
Нормативна вартість запасів	На підприємстві встановлюються стандартні облікові ціни, які використовуються протягом місяця для оцінки списання запасів. На кінець місяця проводиться перерахунок цін на основі фактичних витрат. Цей метод здебільшого використовується на промислових підприємствах зі складними технологічними процесами.
ФІФО (Першим прийшов – першим вийшов)	Собівартість запасів, які були придбані першими, повинна відноситися до запасів, які були використані першими. Цей метод застосовується, зокрема, для продуктів харчування, щоб уникнути збитків від їх псування, а також на підприємствах, що користуються пільгами з податку на прибуток.

Додаток Ж

Узагальнений підхід до завдань бухгалтерського обліку виробничих запасів

Додаток К

Завдання аудиту виробничих запасів

Додаток Л

Основні первинні документи, які використовуються для оформлення руху запасів на підприємстві

Назва та форма документа	Призначення документа
Товарно-транспортна накладна (ф. № 1 - ТН)	комбінований документ, що складається з трьох самостійних розділів: відомості про вантаж, вантажно-розвантажувальні роботи, інша інформація, надається службі охорони
Рахунок-фактура	розрахунковий документ, що виписується постачальником на ім'я покупця на кожну партію відвантажених запасів
Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф. № М-20)	документ є підставою для списання товарно-матеріальних цінностей, для оприбуткування їх підприємством-одержувачем і для дозволу на вивіз із території підприємства постачальника а також для їх складського, оперативного і бухгалтерського обліку,
Прибутковий ордер (ф. № М-4)	застосовуються для обліку матеріалів, що надходять на підприємство від постачальників або внаслідок демонтажу під час технічного обслуговування та капітального ремонту обладнання електромереж для повторного використання матеріалів, чи вторинних матеріалів, безкоштовне оформлення матеріалів
Довіреність (ф. № М-2)	застосовуються для одержання виробничих запасів від постачальника, від структурних підрозділів через довірену особу
Акт про приймання матеріалів (ф. № М-7)	документ складається у випадках розбіжностей за кількістю і якістю виробничих запасів, що надійшли, із даними супровідних документів (пред'явлених до оплати) і є підставою для пред'явлення претензій постачальнику й оприбуткування виробничих запасів, що надійшли. Застосовується також у разі приймання запасів, що надійшли без документів
Акт переведення одиниць виміру	документ складається у випадках розбіжностей за одиницями виміру виробничих запасів, що надійшли, із даними супровідних документів (пред'явлених до оплати)
Картка складського обліку матеріалів (ф. № М-12)	застосовується для оперативного обліку руху запасів по складу (коморі)
Матеріальний звіт (ф. № М-19)	складається матеріально відповідальною особою і передається в бухгалтерію; відображає рух запасів на складі за певний період часу (місяць)
Лімітно-забірна картка (ф. № М-8)	для багаторазового відпуску одного номенклатурного номера матеріалів на один місяць
Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (ф. № М-11)	для приймання - передачі матеріалів підприємства, включаючи відпуск структурним підрозділам Товариства та матеріально-відповідальним особам

Продовження додатку Л

Видаткова накладна	для оформлення господарських операцій із передачі матеріальних цінностей за межі Товариства.
Акт на списання матеріалів	для оформлення операцій з витрачання запасів в ході господарської діяльності
Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів (ф. №МШ -8)	для оформлення списання морально застарілих, зношених та непридатних для подальшого використання інструментів (пристроїв), спецодягу, спецвзуття, запобіжних засобів по закінченню строку носки, інших малоцінних та швидкозношуваних предметів та малоцінних необоротних активів і здача їх на склад для утилю.
Акт введення в експлуатацію малоцінних необоротних матеріальних активів	Для передачі об'єктів малоцінних необоротних матеріальних активів до експлуатації
Подорожні листи службового легкового автомобіля	Для оформлення господарських операцій, пов'язаних з роботою легкових автомобілів, водіїв та використанням палива.
Подорожні листа вантажного автомобіля	Для оформлення господарських операцій, пов'язаних з роботою вантажних автомобілів, водіїв та використанням палива.
Акт виконаних робіт	Для оформлення операцій по роботам, виконаним господарським способом
Акт приймання виконаних будівельних робіт	Для оформлення операцій по роботам, виконаним господарським способом, для надання послуг з приєднання електроустановок до електричних мереж
Бухгалтерська довідка	Для оформлення інших операцій, не передбачених вище переліченими формами.

ДОДАТОК М

А К Т

оцінки вартості та придатності для повторного використання за
призначенням або утилізації
матеріалів та обладнання від виходу внаслідок технічного обслуговування
обладнання електромереж
ПЛ-0,4 кВ від КТП-27 філії «Конотопський РЕМ»
(назва об'єкту та повне найменування РЕМ)

ТАБЛИЦЯ 1

Назва об'єкту	Дільниця між опорами	Довжина, км	Інвентарний номер	Рік побудови
<u>ПЛ-0,4 кВ від КТП-27</u>			30216937	1991

Комісія в складі: головного інженера – Володимир КАРПЕНКО, бухгалтера – Ольги КОЗАЧЕНКОВОЇ, бухгалтера II категорії - Ірини МОВЧАН, бухгалтера – Юлії БІЛОНОЖКО, майстра Південної експлуатаційної бригади II групи Олега ПЛАВКО провела огляд об'єкту після технічного обслуговування обладнання

ПЛ-0,4 кВ від КТП-27

(назва об'єкту згідно запису інвентарної картки)

і вирішила що, об'єкт має наступний вихід матеріалів та обладнання:

№ п/п	Номенклатурний номер	Назва матеріалів або обладнання	Одиниці вимірювання	Наявність на об'єкті ліквідації		Надійшло від демонтажу					
				Кількість	2,84	Для повторного використання		Використан як вторичний матеріал		Підлягає утилізації	
						кількість	вартість	кількість	вартість	%	кількість
1	2010003786	Б/в Ізолятор ТФ-20	шт	3	2,84	3	8,52				
2	2010004677	Б/в Затискач плашковий	шт	3	3,8600	3	11,58				
3	2010001934	Б/в Провід	кг	9	7,45	9	67,05				
4	2092000026	Брухт алюмінію (провід в ізоляції)	кг	2	2,27	0	0,00	2,00	4,54		
		Сума					87,15				
		Всього					91,69				

Матеріали для повторного використання на суму _____ 87,15 та вторинні матеріали на суму - підлягають оприбуткуванню на склад РЕМ на загальну суму

дев'яносто одна грн.69 коп.

(сума прописом)

А К Т складено

_____ (число, місяць, рік)

Члени комісії:

Головний інженер

Володимир КАРПЕНКО

бухгалтер II категорії

Ірина МОВЧАН

бухгалтер

Юлія БІЛОНОЖКО

бухгалтер

Ольга КОЗАЧЕНКОВА

майстер II групи

Олег ПЛАВКО

Директор філії «Конотопський РЕМ»

Олександр ЛЕСЧЕНКО

ДОДАТОК Н

Замовник: S05M Конотопський РЕМ «Затверджую»
 Виконавець: SM05024040 Конотопська група МІТ Директор філії
 «КОНОТОПСЬКИЙ РЕМ»
 (найменування структурного підрозділу)
 Функ. розт.: SM-SM05-TD1 Транспортна дільниця Олександр ЛЕСНЕНКО
 Обладнання: 50001889 BM7864AT VA3-21103
 Інв. Номер фр/обл.: 50203338
 Сер.№/Матеріал: _____
 Тип замовлення: Поточний ремонт (ТД)
 Вид робіт: Заплановані роботи
 Номер замовлення: 3200050467 29 вересня 2023 р.
 Об'єкт: ЗКЗ SMV055000125 Автомобіль VA3-21103 реєстрац. № BM 7864 інв.№
50203338

Акт № _____

виконаних робіт за Вересень 2023 р.Конотоп
(місце складання)29.09.2023
(дата складання)

(наряд)

Вартість 1л/г
працівника 87,2
Вартість 1л/г водія 0

№ п/п	НАЙМЕНУВАННЯ РОБІТ	Найменування документа (шифр, №позиції)	Використовувані коефіцієнти									Витрати на од.	Склад бригади факт., чол.	Од.вим.	К-сть факт.	Загальні витрати праці (гр.12х5)	Загальна вартість в (грн).
			НВ	К1	К2	К3	К4	К5	К6	К7	К8						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
I.	Розрахунок ЗП								0	0	0	0	1	ШТ	1	0	0
	Разом:																0
II.	Єдиний соціальний внесок	22,00%	8250010000														0
III.	ВАРТІСТЬ МАТЕРІАЛІВ, ВИРОБІВ, КОНСТРУКЦІЙ	Номенклатурний №	Найменування документа (шифр, № позиції)		Склад			Партия			Тип руху		К-сть факт.	Ціна з од., грн			
1	Підшипник 57707	2070000675			1201СлТрЛс гіст			2207110001			261	ШТ	2	200	400		
	Разом:														400		
IV.	Вартість експлуатація машин і механізмів	Найменування документа (шифр, № позиції)	№ подорожнього листа, дата	НВ на одн	К1	К2	Пробіг факт км	Факт м/ч	Час доставки	Години роботи	Тариф на 1 км	Вартість км. грн.	Тариф на 1м/г	Вартість м/г, грн.	Загальна вартість в (грн.)		

	Разом:	S422340010						0
	Загально-виробничі витрати		S429100001					
	УСЬОГО		без урахування сум матеріалів з*					400
	УСЬОГО по АКТУ		з урахування сум матеріалів з*					400

*Вартість матеріалу не враховується в загальній сумі акту Розділа III

Номер замовлення

3200050467

Виконав: Водій
автотранспортних засобів

Віталій ТАРАСЕНКО

Прийняв: механік I групи

Такіддін АБДУРАХМАНОВ

Перевірив: Інженер ВТЛ

Перевірив: Бухгалтер

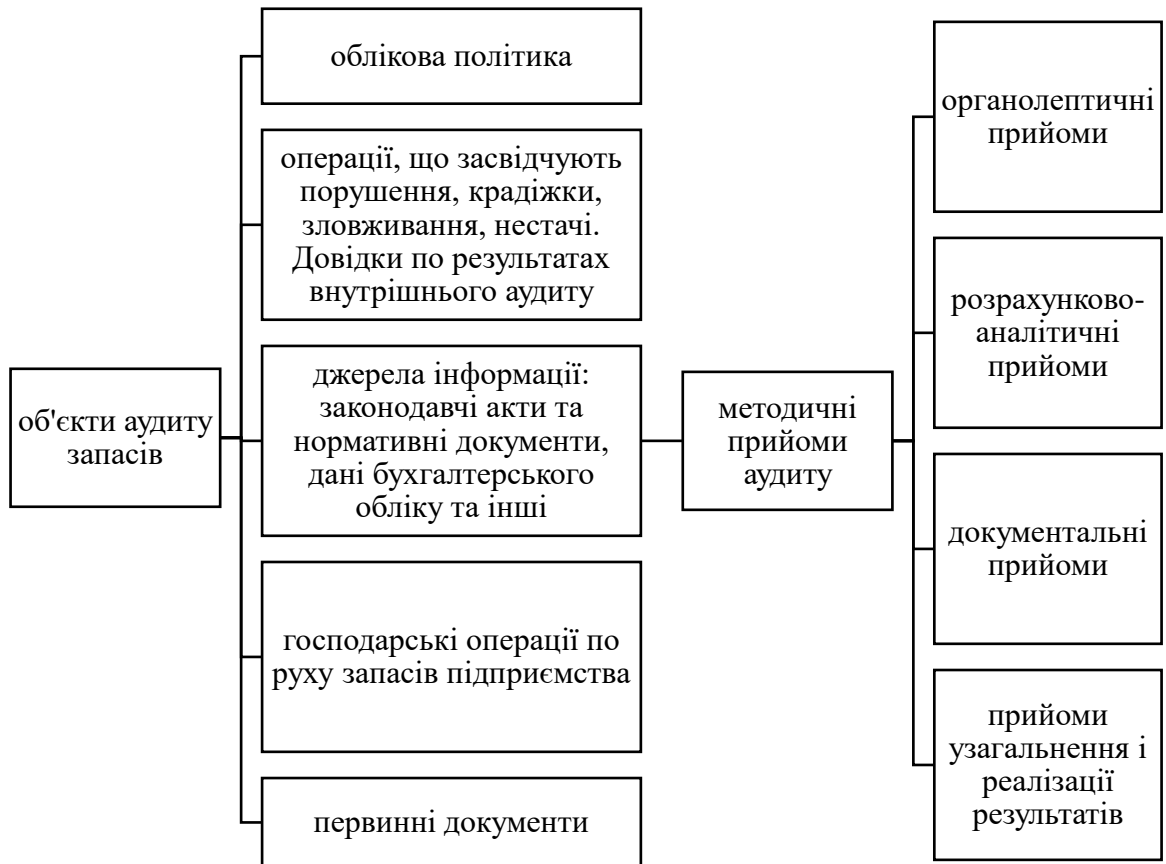
Ольга КОЗАЧЕНКОВА

Додаток П

Послідовність внутрішнього аудиту виробничих запасів філії
«Конотопський РЕМ»

Додаток Р

Модель внутрішнього аудиту запасів філії «Конотопський РЕМ»

Додаток С

Результати внутрішнього аудиту виробничих запасів

№ з/п	Вид помилок	Зміст допущеної помилки	По філії
1	Помилки під час обліку запасів	неправильно і несвоєчасно оформляються документи по приходу, витраті і руху виробничих запасів;	Наявні порушення в частині надання інформації МВО до бухгалтерії
		неукладені договори про матеріальну відповідальність із комірниками (матеріально-відповідальними особами);	Порушень не виявлено
		неправильно формується фактична собівартість виробничих запасів;	Порушень не виявлено
2	Помилки під час обліку запасів бухгалтерії	не ведеться аналітичний облік руху виробничих запасів	Порушень не виявлено
		нерегулярно проводиться звірка даних руху виробничих запасів у бухгалтерії і на складах організації;	Потребує вдосконалення
		порушення обов'язковості (або регулярності) проведення інвентаризації;	Порушень не виявлено
		на складах зберігається велика кількість не використовуваних виробничих запасів;	Потребує вдосконалення
		неправильно проводиться списання виробничих запасів за видами витрат (на основне виробництво, допоміжне виробництво, обслуговуючі господарства, непрямі витрати, витрати на продаж, фінансові результати та ін.);	Потребує вдосконалення
		під час списання виробничих запасів спосіб визначення фактичної собівартості відрізняється від установленого в обліковій політиці;	Порушень не виявлено
		невірно ведеться облік ПДВ виробничих запасів;	Порушень не виявлено
3	Помилки під час документального оформлення операції, пов'язаної з використанням та рухом запасів	не оформляються бухгалтерські довідки під зниження вартості матеріальних цінностей;	Потребує вдосконалення
		не оформляються прибуткові накладні, виписані самою організацією – одержувачем цих цінностей;	Порушень не виявлено
		відсутні довіреності на отримання товарно-матеріальних цінностей	Порушень не виявлено
4	Помилки під час занесення інформації в реєстри бухгалтерського обліку	порушується відповідність синтетичних даних аналітичним у реєстрах обліку;	Порушень не виявлено
		не оформляються бухгалтерські довідки, тобто не дотримується вимога до обов'язковості всіх реквізитів первинних документів реєстрів бухгалтерського обліку	Порушень не виявлено